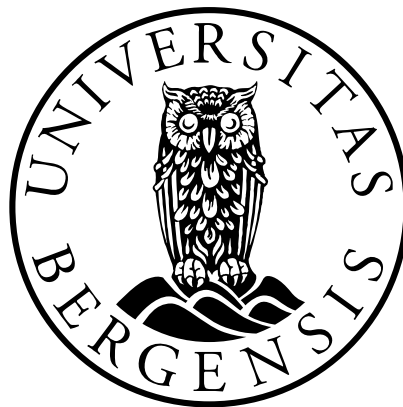

Er rettsinstituttet *uanmodet*
forretningsføring en del av gjeldende
norsk rett?

- med fokus på nødhjelpssituasjoner

Kandidatnummer: 219

Antall ord: 12886

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

10.05.2022

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	4
1.1 Presentasjon av temaet og problemstillingen	4
1.1.1 Presisering av problemstillingen	6
1.1.2 Eksempel	8
1.1.3 Avgrensninger	8
1.2 Metodiske grep	8
1.3 Oppgavens videre forløp	10
2. Hva er gjeldende rett i Norge?	11
2.1 Er det behov for et eget rettsinstitutt om <i>uanmodet forretningsføring</i> i Norge når gestor redder en person som holder på å drukne, og gestor får skade på helse eller ting på grunn av redningsaksjonen?	12
2.1.1 Det norske rettskildematerialet	12
2.1.2 Hvordan blir denne problemstillingen løst i tysk rett?	14
2.1.3 Hvordan blir denne problemstillingen løst i svensk rett?	17
2.1.4 Mellomresultatet	18
2.2 Er det behov for et eget rettsinstitutt om <i>uanmodet forretningsføring</i> i Norge når noen bryter seg inn i noen andre sitt hus for å slukke en brann?	19
2.2.1 Hvordan ser rettskildebildet ut i norsk rett?	19
2.2.2 Hvordan blir problemstillingen løst i tysk rett?	21
2.2.3 Hvordan blir problemstillingen løst i svensk rett?	22
2.2.4 Mellomresultatet	24
2.3 Er det behov for et eget rettsinstitutt for <i>uanmodet forretningsføring</i> i Norge når det gjelder utgifter for en redningsaksjon som er selvforskyldt?	24
2.3.1 Hvordan ser rettskildebildet ut i norsk rett?	24
2.3.2 Hvordan blir problemstillingen løst i tysk rett?	25
2.3.3 Hvordan blir problemstillingen løst i svensk rett?	27
2.3.4 Mellomresultatet	28
2.4 Er det behov for et eget rettsinstitutt om <i>uanmodet forretningsføring</i> i Norge dersom man gjennomfører en handling for å unngå risiko for skade?	28
2.4.1 Hvordan ser rettskildebildet ut i norsk rett?	28
2.4.2 Hvordan blir problemstillingen løst i tysk rett?	30

2.4.3 Hvordan blir problemstillingen løst i svensk rett?	31
2.4.4 Mellomresultat	32
3. Egne resultater.....	33
4. Hva er grunnen til at Sverige, Tyskland og Norge har forskjellige tilnærminger for å løse disse problemstillingene?	34
5. Foreligger det et rettslig behov for å kodifisere rettsinstituttet i norsk rett?	38
6. Litteraturliste.....	40

1. Innledning

1.1 Presentasjon av temaet og problemstillingen

“Danger invites rescue. The cry of distress is the summons of relief. The Law does not ignore these reactions of the mind in tracing conduct to its consequences. It recognizes them as normal. It places their efforts within the range of natural and probable. The wrong that imperils life is a wrong the imperiled victim; it is a wrong also to his rescuer if only it be not wanted it is born of the occasion. The emergency begets the man. The wrongdoer may not have foreseen the coming of a deliverer. He is accountable as if he had”.¹

Dette uttalte dommeren Cardozo i en amerikansk dom som tok stilling til risiko for tap og skader i nødhjelpssituasjoner. Denne dommen gir uttrykk for at selve nødsituasjonen gir en oppfordring til å yte hjelp og at retten bør ta hensyn til de rettslige virkningene en slik nødhjelpssituasjon kan få. Ved nødhjelpssituasjoner oppstår det dermed et spørsmål om hvorvidt en moralsk forpliktelse til å yte hjelp påvirker den rettslige vurderingen. Enkelte rettsordener benytter seg av en analogisk tolkning av kontraktrettslige eller erstatningsrettslige regler² for å løse denne problemstillingen, mens andre rettsordener har valgt å etablere egne rettsinstitutter som tar utgangspunkt i det klassiske prinsippet bak romersk rettens rettsinstitutt *negotiorum gestio*³, som på norsk kalles *uanmodet forretningsføring*.⁴ Det avgjørende er om hjelpehandlinger etablerer et rettsforhold med gjensidig rettigheter og plikter.

I denne avhandlingen har jeg valgt å bruke begrepet rettsinstitutt for å beskrive og analysere det rettslige forholdet mellom den som yter hjelp i nødsituasjonen (gestor) og den som mottar hjelp i nødsituasjonen (prinsipalen).⁵ Det er dette rettsforholdet som ligger i kjerneområdet av rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*.⁶ Formålet med min avhandling er å analysere og vurdere om rettsinstituttet bak *uanmodet forretningsføring* er en del av gjeldende norsk rett når det gjelder nødhjelpssituasjoner.

¹ Se Wagner v. International Railway Co (1921) 232 N.Y Rep. 176, 180; se Koch, *Unaufgeforderte Hilfeleistung in Notsituationen*, Frankfurt am Main, 2011, s. 184 [heretter: Koch (2011)]

² Se amerikansk rett, jf. Wagner v. International Railway Co (1921) 232 N.Y Rep. 176, 180

³ Se tysk rett, jf. §§ 677 flg. BGB

⁴ Koch (2011) s. 21

⁵ Se: Rechtsinstitut. (2022). *Educalingo*. Tilgjengelig fra: <https://educalingo.com/en/dic-de/rechtsinstitut> (lest 21.03.2022)

⁶ von Bar, Christian, *Benevolent Intervention in Another's Affairs*, Oxford, 2006, s. 101 [heretter: von Bar (2006)]

I den obligasjonsrettslige litteraturen blir rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* definert som «ivaretagelse av en annens interesse uten dennes bemyndigelse og uten at det foreligger et særskilt rettsforhold mellom den opptrer (gestor), og den det blir handlet for (dominus)». ⁷ Denne definisjonen får også betydning i nødhjelpssituasjoner der det har oppstått en faresituasjon og gestor må foreta raske avgjørelser og handlinger for å ivareta prinsipalen sine interesser.

Rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* er ikke lovfestet i norsk rett, som søkningsresultatet på Lovdata viser. Søkeresultatene viser derimot at *uanmodet forretningsføring* blitt nevnt i forskjellige lovforarbeider. ⁸ Videre hevder *Hov og Høgberg* at rettsinstituttet bak *uanmodet forretningsføring* «bare i beskjeden grad [har] kommet positivt til uttrykk i rettspraksis eller juridisk teori, men forutsettes å være et relativt stabilt regelsett». ⁹ Eksistensen av rettsinstituttet har dermed ikke blitt nærmere diskutert eller anvendt i rettspraksis. Problemstillingen har heller ikke kommet opp foran Høyesterett. På bakgrunn av dette vil jeg problematisere og undersøke om det er avgjørende for den rettskildemessige vurderingen at problemstillingen ikke har blitt tatt stilling til foran Høyesterett. Denne undersøkelsen benyttes i vurderingen av om dette rettsinstituttet er en del av gjeldende norsk rett. Problemstillingen er av rettsdogmatisk interesse. Denne avhandlingen skal bidra til å gi en avklaring eller veiledning til om hvorvidt rettsinstituttet gir en god løsning når man prøver å regulere tjenester uten oppdrag i nødhjelpssituasjoner. Denne vurderingen skal bidra til å avklare om det foreligger et rettslig behov for å ha *uanmodet forretningsføring* som et selvstendig rettsinstitutt, eller om det finnes alternative rettslige reguleringsmekanismer i norsk rett som oppfyller en tilsvarende rettslig funksjon.

På grunn av det snevre rettskildematerialet i norsk rett, skal jeg foreta en komparativ analyse av rettskilder i Tyskland, Sverige og Norge, som også skal suppleres med soft-law kilden The Draft Common Frame of Reference Book V (DCFR). Komparasjonen skal benyttes som et hjelpemiddel for å se på hvordan like typetilfeller innenfor nødhjelpssituasjoner blir regulert i forskjellige rettskulturer. Problemstillingen skal dermed ses fra en kontekstuell synsvinkel for å ta i betraktning forskjellige forhold i rettskulturene som er relevante for forståelsen av

⁷ Hagstrøm, Viggo, *Obligasjonsrett*, 3. utgave, Oslo, 2021, s. 716

⁸ Se bl.a. NOU 1992:23 Ny straffelov – alminnelige bestemmelser Straffelovkomisjonens delutredning V s. 107 og Ot.prp.nr. 11 (1979-1980) Om lov om vern mot forurensninger og om avfall (Forurensningsloven) s. 168

⁹ Hov, Jo; Høgberg, Alf Petter, *Obligasjonsrett*, 2 utgave, Oslo, 2017, s. 79

hvorfor en rettskultur er mer åpen til å anerkjenne et behov for et eget rettsinstitutt som bygger på de rettslige rammene av *uanmodet forretningsføring*.

Denne komparative analysen bygges opp i henhold til den såkalte COMPASS-modellen som er utviklet av Koch. Modellen er et hjelpemiddel til å strukturere en rettslig komparasjon.¹⁰ Den tar utgangspunkt i undersøkelsens erkjennelsesinteresse, hjelper å utvikle problemstillingen, formålet med analysen, utvalg av sammenligningsobjekter og den metodiske tilnærmingen samt gjennomføringen av komparasjonen som består av identifikasjon av likheter og ulikheter og deres forklaring, systematisering av funnene og en systematisk operasjonalisering av disse funnene for oppgavens hovedproblemstilling.¹¹

Målet med denne komparative analysen er å finne argumenter for og mot å etablere et selvstendig rettsinstitutt om *uanmodet forretningsføring* i ulike rettskulturer. For å oppnå dette målet er det hensiktsmessig å foreta en sammenligning med tysk rett der rettsinstituttet er lovfestet. I tillegg skal jeg se på svensk rett som har en lignende rettskultur som Norge. I den svenske rettsteorien er spørsmålet om eksistens av rettsinstituttet omdiskutert og det synes å komme til uttrykk at man er mer skeptisk til å anerkjenne det enn i Norge. Sammenligningen skal dermed danne grunnlaget for vurderingen av om enkelte typetilfeller kan besvares ut fra andre rettsinstitutter eller regelsett enn *uanmodet forretningsføring*.¹² Det er dermed oppgavens overordnede erkjennelsesinteresse.¹³ Videre skal de metodiske grepene som brukes i denne avhandling bli forklart nedenfor.¹⁴

1.1.1 Presisering av problemstillingen

Rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* gjør seg gjeldende på forskjellige fagområder, slik som forsikringsretten, erstatningsretten og strafferetten, mv. På grunn av dette er fokuset i denne avhandlingen å avklare om det i det hele tatt foreligger et rettslig behov for et

¹⁰ Koch, Sören; Sunde, Jørn Øyrehagen, *Comparing legal cultures*, 2nd edition, Bergen, 2020, s. 73 [heretter: Koch/Sunde (2020)]

¹¹ Koch/Sunde (2020) s. 73

¹² Se trinn 2) i COMPASS-modellen: Koch/Sunde (2020) s. 78 flg.

¹³ Se trinn 1) i COMPASS-modellen: Koch/Sunde (2020) s. 75 flg.

¹⁴ Se trinn 3) i COMPASS-modellen: Koch/Sunde (2020) s. 83 flg.

selvstendig rettsinstitutt i Norge, eller om det er tilstrekkelig å løse spørsmålet relatert til nødhjelpssituasjoner på bakgrunn av alternative regelsett.

Som nevnt overfor menes det med nødhjelpssituasjoner i denne avhandlingen at det foreligger en faresituasjon der det kreves raske avgjørelser og handlinger. Videre finnes det flere typetilfeller som gir abstrakte beskrivelser av tilfeller som faller under kategorien nødhjelpssituasjon. Jeg valgte å bruke soft-law instrumentet DCFR Book V som inspirasjonskilde for å kategorisere disse typetilfellene. Kommenterversjonen inneholder prinsipper, definisjoner og modeller relatert til tjenester uten oppdrag som tilsvarer definisjonen og vilkår norsk juridisk teori har utviklet for *uanmodet forretningsføring*.¹⁵ Inngangsvilkårene for *uanmodet forretningsføring* er at tiltaket må være forsvarlig, nødvendig og forholdsmessig ut fra de konkrete omstendighetene.¹⁶ I min avhandling fokuserer jeg på to typetilfeller for å undersøke om disse konkrete problemstillingene løses på bakgrunn av løsningsmekanismer som erstatningsrett, strafferett eller forsikringsrett, eller om de bør reguleres av rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*.

1) Det første typetilfellet kan kategoriseres i to undergrupper. Redningsaksjonen medfører at enten gestor eller prinsipalen lider 1.1) *skade på ting* eller 1.2) *skade på helse*. Videre foreligger det en klar faresituasjon, der gestor har rimelig grunn til å gjennomføre en handling og å blande seg inn i faresituasjonen. Det er ikke avgjørende om gestor sin handling er suksessfull eller ikke, ettersom det er den potensielle nytten av handlingen som er av betydning. I tillegg til dette er handlingen til gestor av interesse for prinsipalen.

2) Det andre typetilfellet kan også kategoriseres i to undergrupper, der gestor har 2.1) *utgifter i form av penger* eller 2.2) *utgifter i form av egen arbeidskraft*. Videre bygger også her redningsaksjonen på en klar faresituasjon, som medfører at innblandingen til gestor er rimelig. I tillegg er det også her den potensielle nytten av handlingen som er avgjørende og gestor handler av interesse for prinsipalen.

¹⁵ Se bl.a. se Hagstrøm, Viggo, *Obligasjonsrett*, 3. utgave, Oslo, 2021, s. 716 og Gerhardsen, Christine, *Negotiorum gestio – i formueretten*, Tromsø, 2012

¹⁶ Se ND-2009-297

1.1.2 Eksempel

Et skildrende eksempel på en slik nødhjelpssituasjon er at en person oppdager en vannlekkasje på eiendommen til naboen sin. Siden eieren ikke er hjemme, bestemmer naboen (gestor) seg umiddelbart å bryte seg inn i huset for å se på vannlekkasjen og deretter ringe til rørleggeren. I en slik situasjon kan det argumenteres for at eieren (prinsipalen) ikke kan stille et erstatningsrettslig krav for ødeleggelsen som innbruddet medførte, samt at naboen kan kreve erstattet utgiftene til arbeidet til rørleggeren. Grunnen til det er at det gjelder et tiltak som ble gjennomført fordi nødsituasjonen medførte at prinsipalen ikke kunne gjennomføre handlingen selv. Gestor hadde dermed ikke mulighet til å innhente prinsipalens samtykke. På bakgrunn av dette var gestor nødt til å påføre prinsipalens rettsgoder en skade for å redde større verdier til prinsipalen.

1.1.3 Avgrensninger

Spekteret rundt rettsinstituttet bak *uanmodet forretningsføring* er svært omfattende. I denne avhandlingen skal det dermed fokuseres på hvordan Tyskland, Sverige og Norge har håndtert og regulert eksempler som faller under de to typetilfellene av *uanmodet forretningsføring* i nødhjelpssituasjoner. Denne innfallsvinkelen har som formål å kartlegge hvilke løsninger som er mest hensiktsmessige i norsk rett. Det skal dermed avgrenses mot typetilfeller der innblandingen til gestor skjer av egeninteresse eller typetilfeller der feilvurderingen av faresituasjonen ikke er hensiktsmessig. I tillegg til dette vil det ved undersøkelsen av de aktuelle typetilfellene i utgangspunktet ikke bli tatt hensyn til om det foreligger forsikringsrettslige løsninger. Ved enkelte tilfeller skal jeg derimot ut fra en rettsdogmatisk synsvinkel undersøke om norsk forsikringsrett kan utgjøre en god løsningsmekanisme. Tjenester uten oppdrag på formuerettens område har tradisjonelt blitt omtalt og omdiskutert i forbindelse med *uanmodet forretningsføring*, der typisk en gestor betalte gjeld for en annen. Ettersom denne avhandlingen kun tar for seg nødhjelpssituasjoner, skal det ikke tas stilling til spørsmål relatert til berikelsesfradrag. I tillegg til dette skal avhandlingen også avgrenses mot offentlige og enkelte kontraktrettslige rettsforhold.

1.2 Metodiske grep

Formålet med denne avhandlingen er å finne ut hvordan man regulerer *uanmodet forretningsføring* i nødhjelpssituasjoner i henhold til gjeldende norsk rett. Det vil benyttes en

rettsdogmatisk metode. I tillegg skal jeg benytte meg av en komparativ analyse. Grunnen til det er at rettskildematerialet i norsk rett er svært tynt, noe som øker behovet for å se til utlandet. Jeg har valgt Tyskland der rettsinstituttet er lovregulert og nabolandet Sverige der svenske teoretikere er mer skeptiske enn Norge til *uanmodet forretningsføring*. Tyskland har historisk sett påvirket norsk rett, noe som gjør denne rettskulturen svært aktuell i min komparasjon. I tillegg er også Sverige et viktig land å sammenligne med ettersom synspunktet angående rettsinstituttet skiller seg fra Tyskland, samtidig som Sverige også er et skandinavisk land og dermed har likhetstrekk relatert til den nordiske rettskulturen.¹⁷

Uanmodet forretningsføring er et eksempel på et løsningsforslag for et juridisk problem som kan besvares ut fra forskjellige tilnærminger. Komparasjonen har en rettshistorisk og rettdogmatisk dimensjon og skal bidra til å *analysere og forklare* hvordan enkelte typetilfeller løses.

Den rettshistoriske og rettsdogmatiske innfallsvinkelen i denne komparasjonen skal bidra til å finne ut hvordan nødhjelpssituasjoner har blitt regulert i de tre landene. Jeg skal vise ulike løsningsmodeller og ulike kulturelle kontekster, og videre vil det gjøres rede for fordelene og ulempene til de ulike løsningsmodellene. Dette skal danne grunnlaget for å løse den underordnede problemstillingen om det er behov for et eget rettsinstitutt om *uanmodet forretningsføring* i nødhjelpssituasjoner ut fra en norsk kontekst i dag.¹⁸

Rettskildene som vil bli aktuelle for å vurdere min overordnet problemstilling er norsk juridisk litteratur, rettspraksis, ulovfestede regler om erstatning og lovgivning slik som skadeerstatningsloven, forsikringsavtaleloven og straffeloven. Videre brukes det tysk lovtekst, das Bürgerliche Gesetzbuch (BGB) §§ 677-683 for å pensle ut hva rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* går ut på, samtidig som lovgivningen skal suppleres med tysk rettspraksis og juridisk litteratur. Avslutningsvis skal det også benyttes ulovfestet rett i Sverige om erstatning, juridisk teori, lovgivning slik som Brottsbalk (1962:700) og svensk rettspraksis. Det er vanlig at norsk rett henviser til utenlandsk litteratur, lovgivning og rettspraksis – det refereres ofte til svensk stoff, men det ble også hentet impulser fra Tyskland.¹⁹ Selv om det skal brukes både nasjonale og internasjonale rettskilder, gjelder de

¹⁷ Jonsson, A. (2022). «Swedish Legal Culture», in *Springer Handbook on Legal Cultures*. Springer (forthcoming).

¹⁸ Se trinn 2) i COMPASS-modellen: Koch/Sunde (2020) s. 78 flg.

¹⁹ Eckhoff, Torstein, Helgesen, Jan E., *Rettskildelære*, 5. utgave, Oslo, 2001, s. 284

vanlige hierarkiske vektingsreglene av rettskildene, der lovgivningen og ulovfestede regler veier tyngst, følget av rettspraksis og juridisk teori med mindre vekt.²⁰

Fokuset i denne avhandlingen ligger på *rettslig* regulering av nødhjelpssituasjoner. Den komparative analysen skal bygge på den modifiserte funksjonelle metoden som bygger på *Kötz* og *Zweigert* sin metode²¹, men som suppleres med en analyse av rettskulturene. Ved hjelp av denne metoden vil jeg forklare forskjellen mellom de ulike rettslige løsninger i landene. Funnene av sammenligningen forklares ut fra et rettskulturelt og rettshistorisk perspektiv. Sammenligningen skal bidra til undersøkelsen av hvordan de forskjellige rettskulturene har valgt å løse typetilfellene ved å etterspørre om andre løsningsmekanismer er tilstrekkelig eller om det er behov for å ha et selvstendig rettsinstitutt om *uanmodet forretningsføring*. Dette tilsier at den modifiserte funksjonelle metoden tar hensyn til funksjonelle ekvivalente reguleringsmekanismer som sikter til å løse de ovenfornevnte typetilfellene. Den komparative analysen vil bygge på både nasjonale, internasjonale og utenlandske rettskilder, ettersom de skal vise hvordan rettssystemene har håndtert tilsvarende spørsmål. Dette vil bidra til å få frem forskjellige poeng og synspunkter for hva som er grunnen til forskjellige løsninger av tilsvarende typetilfeller.²² Det problematiske med denne funksjonelle metoden er at den ikke tar i betraktning de forskjellige rettskulturelle trekkene og begrunnelsen til hvorfor rettssystemene håndterer tilsvarende situasjoner ulikt.

1.3 Oppgavens videre forløp

I denne avhandlingen skal jeg begynne med å fremstille hva som er gjeldende rett i Norge ved *uanmodet forretningsføring* som gjelder nødhjelpssituasjoner. Jeg velger å vinkle fremstillingen ved å ta utgangspunkt i enkelte nødhjelpssituasjoner som faller under de to typetilfellene. Dette skal vise en grundig gjennomgang av hvordan Norge, Tyskland og Sverige håndterer disse situasjoner. Fokuset i avhandlingen er å finne ut hva som er gjeldende norsk rett ved hjelp av en komparativ analyse. Jeg skal supplere de relevante rettskildene som ble nevnt ovenfor med artikler i DCFR book V. Sammenligningen skal vise forskjellige

²⁰ Eckhoff, Torstein, Helgesen, Jan E., *Rettskildelære*, 5. utgave, Oslo, 2001, s. 22-26

²¹ Kötz, Hein; Zweigert, Konrad, *Introduction to comparative law*, 3rd edition, New York, 1998, s. 34

²² Kötz, Hein; Zweigert, Konrad, *Introduction to comparative law*, 3rd edition, New York, 1998, s. 43 se også trinn 3) i COMPASS-modellen: Koch/ Sunde (2020) s. 83 flg.

funksjonelle løsninger på tilsvarende problemstillinger og skal bidra til å løse spørsmålet om det er behov for et eget rettsinstitutt om *uanmodet forretningsføring* i Norge. Der det er nødvendig skal denne funksjonelle analysen suppleres med et rettskulturelt perspektiv som kan være avgjørende for begrunnelsen bak løsningene i de forskjellige rettskulturene. Avslutningsvis skal jeg diskutere ut fra et rettspolitisk perspektiv om det foreligger et behov for å kodifisere rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* i nødhjelpssituasjoner i Norge.

2. Hva er gjeldende rett i Norge?

Som tidligere påpekt, finnes det ingen lovbestemmelser som regulerer rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*. I tillegg til dette har problemstillingen ikke kommet opp foran Høyesteretten. For å få en avklaring på hva som er gjeldende norsk rett når det gjelder reguleringer av tjenester uten oppdrag i nødhjelpssituasjoner, skal jeg se på fire eksempler som kategoriseres under de to typetilfellene i nødhjelpssituasjoner som min avhandling skal fokusere på. Jeg skal dermed bruke disse konkrete eksemplene for å skildre hvordan Norge regulerer enkelte problemstillinger som gjelder nødhjelpssituasjoner.

Ved analysen av hvordan Norge har løst enkelte problemstillinger skal både norske, tyske og svenske rettskilder suppleres med soft-law kilden DCFR.²³ Denne samlingen inneholder prinsipper, definisjoner og modeller som gir uttrykk for meget omfattende komparative analyser av den europeiske privatretten. DCFR er en softlaw-kilde, noe som tilsier at Norge, Sverige og Tyskland ikke er rettslig bundet av dens innhold. DCFR kan dermed anses som et harmoniseringsprosjekt som bygger på omfattende rettskomparative undersøkelser. Kommenterversjonen inneholder en del typetilfeller og situasjoner som forfatterne har identifisert som det som ligger i kjernen av en europeisk rettstenking og en inspirasjonskilde for en felles europeisk sivilrett.²⁴ På bakgrunn av dette skal DCFR brukes som inspirasjonskilde for å undersøke hvorvidt og under hvilke forutsetninger dette regelverket bruker regler basert på tanken bak *uanmodet forretningsføring* for å løse rettslige problemstillinger som gjelder nødsituasjoner. Det kan virke som at forfatterne hadde nødsituasjoner i blikket når regelverket ble utformet, noe som gjør at DCFR er et nyttig

²³ se også trinn 1) i COMPASS-modellen: Koch/Sunde (2020) s. 75 flg.

²⁴ von Bar (2006) s. 101 flg.

hjelpemiddel i min avhandling for å undersøke og analysere hvordan nødhjelpssituasjoner kan reguleres ved hjelp av prinsippet bak dette rettsinstituttet.

2.1 Er det behov for et eget rettsinstitutt om *uanmodet forretningsføring* i Norge når gestor redder en person som holder på å drukne, og gestor får skade på helse eller ting på grunn av redningsaksjonen?

Denne problemstillingen samsvarer nettopp med det dommeren Cardazo mente med sitatet «[d]anger invites rescue. (...)» som ble nevnt innledningsvis.²⁵ I denne situasjonen har gestor lidt et økonomisk tap på en ting, eksempelvis skade på en mobil eller en klokke fordi gestor hopper ut i vannet for å redde prinsipalen. Her er spørsmålet om nødhjelperen kan kreve erstatning fra prinsipalen for det økonomiske tapet han har lidt på bakgrunn av rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* eller om de andre løsningsmekanismene dekker denne problemstillingen.

2.1.1 Det norske rettskildematerialet

Som tidligere nevnt finnes det ikke i norsk rett lovbestemmelser som regulerer rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*. På bakgrunn av dette kan det være en tilnærming å løse denne problemstillingen ut fra alminnelige erstatningsrettslige regler. De kumulative vilkårene for at man kan kreve erstatning etter de alminnelige erstatningsrettslige reglene er at skadevolderen (prinsipalen) har utvist skyld, et økonomisk tap og årsakssammenheng.²⁶ I en slik abstrakt situasjon kan det tenkes at det vil være en vanskelig vurdering å påvise skyld, fordi prinsipalen har havnet i nødsituasjonen uten at vedkommende kan klandres for dette. Som dommen ovenfor viser, kreves det etter amerikansk rett at enten prinsipalen eller en tredjeperson har uaktsomt forårsaket nødsituasjonen.²⁷ I likhet med dette krever de alminnelige erstatningsrettslige reglene at noen har ansvar, enten etter den alminnelige culpanormen eller et objektivt ansvar.²⁸ Ettersom dette ikke er tilfelle ved denne problemstillingen kan det være vanskelig og mindre fordelaktig å benytte seg av denne

²⁵ Wagner v. International Railway Co (1921) 232 N.Y Rep. 176, 180

²⁶ Hagstrøm, Viggo, Stenvik, Are, *Erstatningsrett*, 2. Utgave, Oslo, 2019, s. 17 [heretter: Hagstrøm/Stenvik (2019)]

²⁷ Wagner v. International Railway Co (1921) 232 N.Y Rep. 176, 180

²⁸ Hagstrøm/Stenvik (2019) s. 52 flg., s. 77 flg., og s. 182 flg.

løsningsmekanismen for å løse dette spørsmålet. I tillegg til dette kan det også være problematisk og utfordrende å vurdere om det foreligger adekvat årsakssammenheng mellom handlingen og skaden som har oppstått, og om det foreligger tilstrekkelig tilknytning til risikoen, ettersom det må er ett av de kumulative vilkårene at tapet må være påregnelig for skadevolderen.²⁹ Denne problematiske vurderingen kan tyde på at denne konkrete problemstillingen vil ligge høyst i grenselandet til anvendelsesområdet til de alminnelige erstatningsrettslige reglene. Ettersom det kan være vanskelig å anvende disse reglene på en slik problemstilling, kan denne løsningsveien skape usikkerhet og lite forutsigbarhet. Dersom det ikke er klart hvordan og i hvilken utstrekning erstatningsrettslige regler verner et slikt tilfelle, kan dette motvirke formålet om at det skal legges til rette for å yte nødhjelp. Dette tilsier at retten ikke skal la være nødhjelperen uten rettslige vern i slike situasjoner.

Selv om Norge ikke er rettslige bundet av soft-law kilden DCFR, kan det argumenteres for at det vil være mest hensiktsmessig å løse denne problemstillingen på bakgrunn av reglene om tjenester uten oppdrag. I en slik situasjon kan det være enklere å konstatere at vilkårene som fremgår av artiklene i DCFR artikkel 1:101 er oppfylt.³⁰ Videre bygger vurderingen av om gestor kan kreve erstatning fra prinsipalen på en avveining av rettferdighet. Dersom gestor har blandet seg inn for å redde prinsipalen i en nødsituasjon og påfører ved redningsaksjon skade på en ting, er det i utgangspunktet prinsipalen som må bære denne skaden.³¹ I motsetning til norsk rett kreves det etter denne vurderingen ikke at noen må kunne klandres for at nødsituasjonen har oppstått. Dette kan tyde på at vurderingen etter reglene om *uanmodet forretningsføring* er lettere anvendelige og dermed mer fordelaktige i en slik situasjon. På bakgrunn av dette kan det argumenteres for at det foreligger et rettslig behov for å regulere problemstillingen, om gestor kan kreve erstatning for skade som ble påført under en redningsaksjon, på bakgrunn av rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*.

Videre kan det også tenkes at forsikringsretten kan være en løsningsmekanisme for denne problemstillingen. Det er vanlig i det norske samfunnet å ha forskjellige forsikringer, slik som reiseforsikring, skadeforsikring, mv. Det kan dermed tenkes at forsikrings-selskapet til prinsipalen eller gestor kan dekke skaden på mobilen eller klokken, slik at det ikke er behov for å løse problemstillingen etter reglene om *uanmodet forretningsføring*. Det er derimot

²⁹ Hagstrøm/Stenvik (2019) s. 208

³⁰ Se von Bar (2006) s. 110 flg.

³¹ Von Bar (2006) s. 276 flg.

avhengig av vilkårene til forsikringene, eksempelvis reiseforsikring, som avklarer om forsikringen vil dekke gestor sitt tap. I utgangspunktet vil det være innenfor ansvarsområdet til forsikringen, gitt at en redningsaksjon har særskilte omstendigheter der gestor handler raskt uten å ta stilling til hvilke konsekvenser redningsaksjonen kan medføre. Et eksempel på reiseforsikring kan være Frende-forsikringen³² som inneholder enkelte unntak der ansvaret til forsikringen kan falle ned eller bort i samsvar med forsikringsavtaleloven³³ § 4-9 eller § 13-9. Disse lovbestemmelsene tar for seg at det foreligger et unntak dersom sikrede har «uaktsomt fremkalt» forsikringstilfellet. Dette viser at forsikringsretten i utgangspunktet dekker et slikt tilfelle. Det kan dermed argumenteres for at dersom reglene i forsikringsretten ikke er tilstrekkelige for å løse en slik problemstilling, kan det være behov for å supplere med rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*.

2.1.2 Hvordan blir denne problemstillingen løst i tysk rett?

Problemstillingen om hvilket rettsgrunnlag gestor kan kreve erstatning for et økonomisk tap som har oppstått på grunn av en redningsaksjon har kommet opp foran retten i RGZ, 167, 85. I denne saken har gestor foretatt en redningsaksjon ved å hoppe ut i vannet for å redde en person som drukner. Spørsmålet var om gestor kunne kreve erstatning av skader som han har lidt fordi vedkommende har hjulpet i en nødsituasjon. I likhet med synspunktet til *Cardazo*, kreves det også etter tysk erstatningsrett at det må være noen som kan klandres for at nødhjelpssituasjonen har oppstått.³⁴ I denne konkrete saken var det ingen som kunne klandres for nødsituasjonen, noe som gjorde at spørsmålet ikke kunne besvares på bakgrunn av erstatningsrettslige regler. Det foreligger dermed et behov for å løse problemstillingen ut fra rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* §§ 677, 683 BGB. I denne dommen ble det tatt stilling til om andre løsningsmekanismer enn *uanmodet forretningsføring* var egnet for å løse problemstillingen. Ettersom denne vurderingen fremdeles er aktuell i dag, har denne dommen fremdeles overføringsverdi når man vurderer hvordan slike problemstillinger skal reguleres.

³² Se reisvilkår på Frende-Forsikring sine sider: frende.no

³³ Se LOV-1989-06-16-69 Lov om forsikringsavtaler

³⁴ Se BGB § 823 (1) Schadensersatzpflicht

Bestemmelsen § 683 BGB første punktum regulerer erstatningsspørsmål som oppstår når gestor eksempelvis har gjennomført en handling etter reglene om *uanmodet forretningsføring*. Denne paragrafen bestemmer at

„Entspricht die Übernahme der Geschäftsführung dem Interesse und dem wirklichen oder dem mutmaßlichen Willen des Geschäftsherrn, so kann der Geschäftsführer wie ein Beauftragter Ersatz seiner Aufwendungen verlangen.“

Denne paragrafen påpeker at dersom forretningsføringen har skjedd i interesse til prinsipalen, så har gestor rett til å kreve erstatning for «Aufwendung» som handlingen medførte. Det påpekes i kommentaren til § 683 BGB at en «Aufwendung» er en frivillig økonomisk ofring som benyttes i forretningsføringen.³⁵ I den konkrete problemstillingen handler det om en skade som har oppstått på grunn av redningsaksjonen. I § 683 BGB står det derimot ingenting om erstatning relatert til skade og i utgangspunktet kan ikke denne paragrafen anvendes som rettsgrunnlag. Det påpekes derimot i kommentarene til § 683 BGB at denne paragrafen henviser til § 670 BGB.³⁶ Paragraf 670 BGB regulerer også erstatningsspørsmål for «Aufwendung» og kan anvendes analogisk ved tjenester uten oppdrag. Videre fremgår det av kommentarene til § 670 BGB at ansvar for tilfeldige skader vurderes ut fra en modifikasjon til erstatning etter «Aufwendung».³⁷ Her gjelder det både person- og tingsskade, men også formueskade. Den analogiske anvendelsen av § 670 BGB som åpner for at gestor kan kreve erstatning for det økonomiske tapet han har lidt på bakgrunn av redningsaksjonen, har likhetstrekk med artikkelen om reparasjon i DCFR art. 3:103. Etter denne artikkelen har gestor krav på reparasjon for "loss caused as a result of personal injury or property damage" som oppsto under eksempelvis en redningsaksjon.³⁸ I tillegg til dette er det et krav et vilkårene i § 677 BGB er oppfylte.

Det fremgår av § 677 BGB at

„[w]er ein Geschäft für einen anderen besorgt, ohne von ihm beauftragt oder ihm gegenüber sonst dazu berechtigt zu sein, hat das Geschäft so zu führen, wie das Interesse des Geschäftsherrn mit Rücksicht auf dessen wirklichen oder mutmaßlichen Willen es erfordert“.

³⁵ MüKoBGB/Schäfer, BGB § 683 Rn. 25

³⁶ Münchener Kommentar BGB/ Schäfer, § 683 BGB Rn. 25.

³⁷ Münchener Kommentar BGB/ Schäfer, § 683 BGB Rn. 32, 33

³⁸ Von Bar (2006) s. 276

Selv om denne paragrafen har likhetstrekk med DCFR Book V artikkel 1:101, skiller de tyske bestemmelsene om *uanmodet forretningsføring* seg fra at det ikke refereres til en bestemt *intensjon*, men at det er selve *interessen* som er avgjørende. *Wollschläger* mener at vilkåret «im Interesse» er objektivt, og påpeker at en objektiv fremmed forretning er tilstrekkelig for at vilkårene for *uanmodet forretningsføring* er oppfylt.³⁹ Videre inneholder § 683 BGB både et subjektivt og objektivt vilkår, jf. «Interesse» og «Willen».⁴⁰ Tysk rettspraksis har vist at det må være en slags mellomløsning, ettersom den subjektive motivasjonen til prinsipalen kan være vanskelig å bevise.⁴¹ På bakgrunn av dette har man laget en objektiv-subjektiv mellomløsning. Denne mellomløsningen går ut på at dersom det objektivt er klart at det har skjedd en fremmed forretningsføring, blir det anmodet at det subjektive vilkåret er oppfylt. Her skiller det tyske regelsettet seg fra DCFR Book V sine artikler. I DCFR er «intention to benefit» et subjektivt element, mens «reasonable ground» er et objektivt element.⁴² Formålet med ordvalget er å snevre inn anvendelsesområdet til DCFR.⁴³ Fordelen med de tyske reglene er at flere tilfeller som gjelder tjenester uten oppdrag i nødhjelpssituasjoner omfattes av anvendelsesområdet. Dette skaper forutsigbarhet, ettersom gestor sitt tap som oppsto under redningsaksjonen har et erstatningsrettslig vern.

Det er klart at den som gjennomfører redningsaksjonen (gestor) og som ønsker å redde personen som holder på å drukne, foretar en handling som skjer uten oppdrag, og av nytte og interesse til personen som holder på å drukne (prinsipalen). På bakgrunn av dette er det klart at dette tilfellet faller innenfor anvendelsesområde til § 677 BGB som regulerer rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*. Vilrårene i §§677, 683, 670 BGB er dermed oppfylte og gestor kan kreve erstatning for skaden.

Videre kan det tenkes enkelte nyanser. Hvordan ville problemstillingen blitt løst dersom personen som har blitt reddet allerede er død? Det finnes ingen vilkår i § 677 BGB som krever at redningsaksjonen i en nødhjelpssituasjon må være suksessfull, noe som også samsvarer med vilkåret 'benefit another' i DCFR som tar for seg intensjonen om å gi

³⁹ Wollschläger, Christian, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag -Theorie und Rechtsprechung*, Berlin, 1976, s. 52 flg.

⁴⁰ Ladstätter, Isabella, *Benevolent Intervention in another's affairs im Draft Common Frame of Reference – Die Geschäftsführung ohne Auftrag im Rechtsvergleich*, Wien, 2011, s. 83-84 [heretter: Ladstätter (2011)]

⁴¹ Se eksempelvis BGHZ 143, 9 og Ladstätter (2011) s. 83 flg.

⁴² Von Bar (2006) s. 107

⁴³ Ladstätter (2011) s. 84

prinsipalen en fordel. Dette tilsier at selv om redningsaksjonen ikke er suksessfull fordi prinsipalen allerede har druknet, vil denne problemstillingen fremdeles bli regulert etter § 677 og §§ 680, 670 i BGB som regulerer *uanmodet forretningsføring*.

2.1.3 Hvordan blir denne problemstillingen løst i svensk rett?

Heller ikke i svensk rett finnes det lovreguleringer som nedfeller rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*. Problemstillingen om gestor kan kreve erstatning for tap som har oppstått ved en redningsaksjon og hvilket rettsgrunnlag som skal anvendes har ikke blitt avklart foran retten, men har derimot blitt tatt opp i juridisk litteratur. *Håstad* påpekte at i utgangspunktet blir et slikt spørsmål regulert etter alminnelige erstatningsrettslige regler, men at det kan være vanskelig å vurdere om skaden som gestor har blitt påført var frivillig eller ikke.⁴⁴ Grunnen til at vurderingen kan være mer utfordrende er nettopp at omstendighetene rundt en nødhjelpssituasjon er krevende, der gestor ofte handler fort uten å vurdere handlingsmønsteret sitt. Vurderingen av om skaden er blitt påført frivillig eller ikke må dermed kobles opp mot om faren for skade var synbar eller ikke. Det kan dermed være utfordrende og lite hensiktsmessig å ikke skille mellom frivillig eller ufrivillig påført skade når man benytter seg av erstatningsrettslige regler. *Håstad* påpeker derimot at vurderingen om frivillig eller ufrivillig skade også kan komme til uttrykk i vurderingen av om det foreligger adekvat årsakssammenheng mellom skaden og handlingen.⁴⁵

Spørsmålet om dette tilfellet bør løses på bakgrunn av alminnelige erstatningsrettslige regler har også blitt diskutert av andre teoretikere. *Kruse* mente at problemstillingen om gestor kan kreve erstatning for skaden på klokken eller mobilen kunne løses på bakgrunn av erstatningsrettslige regler, men at det var vanskelig å komme frem til et erstatningskrav der prinsipalen ikke hadde utvist uaktsomhet. Det er klart at vurderingen av om prinsipalen i et slikt tilfelle har vært uaktsom vil kunne være vanskelig å regulere på bakgrunn av alminnelige erstatningsrettslige regler.⁴⁶ *Gomard* mener derimot at slike redningsaksjoner faller typisk under nød eller *uanmodet forretningsføring* (*negotiorum gestio*) og at det ut fra disse reglene måtte anses som forsvarlig å kunne kreve erstatning for skaden

⁴⁴ *Håstad*, Torgny, *Tjänster utan uppdrag*, Stockholm, 1973, s. 170 flg. [heretter: *Håstad* (1973)]

⁴⁵ *Håstad* (1973) s. 170 flg.

⁴⁶ *Håstad* (1973) s. 173

redningsaksjonen har medført, så lenge gestor ikke er ansvarlig for den opprinnelige faren.⁴⁷ Ved denne løsningsveien er det vilkårene som fremgår av blant annet DCFR som ville vært aktuelle for å finne svar på denne problemstillingen. Ved disse regelsett må man ikke vurdere om prinsipalen har utvist skyld, men fokuserer på at gestor har handlet på vegne av prinsipalen med intensjonen om å gi vedkommende en fordel.⁴⁸ Ettersom omstendighetene og bevismessige spørsmål kan være vanskelig å vurdere i en slik nødsituasjon, ville løsningsmekanismen *uanmodet forretningsføring* kunne skape forutsigbarhet. Dette trekker i retning av at det vil være mest hensiktsmessig og fordelaktig at dette tilfellet reguleres på bakgrunn av dette rettsinstituttet.

Et annet løsningsforslag som har blitt tatt opp i teorien er at skaden som gestor har lidt eventuelt kan dekkes av forskjellige forsikringer. I denne forbindelse ble den svenske loven som regulerer forsikringsavtaler (Försäkringsavtalslag)⁴⁹ nevnt. Men som det ble påpekt innledningsvis skal det ikke ses nærmere på denne løsningsmekanismen i denne avhandlingen.

2.1.4 Mellomresultatet

Problemstillingen om gestor kan kreve erstatning for et tap som ble påført på grunn av en redningsaksjon kan eventuelt dekkes av forsikringsretten. Gjennomgangen ovenfor viser derimot at denne problemstillingen ikke ligger i kjernen av de alminnelige erstatningsrettslige reglene. Omstendighetene rundt situasjonen kan være problematiske, noe som kan gjøre det vanskelig å vurdere om de kumulative vilkårene etter de alminnelige erstatningsrettslige reglene er oppfylt. Det at prinsipalen ikke kan klandres i et slikt tilfelle er grunnen til at problemstillingen blir vurdert på bakgrunn av rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* i tysk rett. I tillegg til dette viser også svensk litteratur hva som er problematisk dersom man velger å løse problemstillingen på bakgrunn av erstatningsrettslige regler og enkelte teoretikere har tatt opp rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* som rettsgrunnlag.

⁴⁷ Håstad (1973) s. 173

⁴⁸ Se von Bar (2006) s. 276

⁴⁹ Se Försäkringsavtalslag (2005:104)

2.2 Er det behov for et eget rettsinstitutt om *uanmodet forretningsføring* i Norge når noen bryter seg inn i noen andre sitt hus for å slukke en brann?

I en slik situasjon kan det tenkes at gestor eksempelvis ødelegger et vindu eller en dør for å komme seg inn i huset til prinsipalen. Her blir spørsmålet om gestor er forpliktet til å betale erstatning for skadene på vinduet eller døren som gestor påførte prinsipalen på grunn av sin handling og på hvilket rettsgrunnlag i så fall. Det må problematiseres om skaden som handlingen til gestor medførte er ansvarsfri fordi intensjonen til gestor var å verne en større interesse til prinsipalen.

2.2.1 Hvordan ser rettskildebildet ut i norsk rett?

Det finnes en bestemmelse i den norske straffeloven⁵⁰ som gir straffrihetsgrunn i nødsituasjoner. Straffeloven § 17 påpeker at

“En handling som ellers ville være straffbar, er lovlig når

- a) den blir foretatt for å redde liv, helse, eiendom eller en annen interesse fra en fare for skade som ikke kan avverges på annen rimelig måte, og
- b) denne skaderisikoen er langt større enn skaderisikoen ved handlingen”

I det konkrete tilfellet bryter gestor seg inn i et hus for å slukke en brann. Dermed gjelder det innbrudd og skadeverk, noe som i utgangspunktet er en handling som “ellers ville være straffbar”, jf. straffelov § 268 og §§ 351-353. I tillegg til dette er det å gjøre en innsats for å redde prinsipalen sitt hus fra å brenne ned klart en handling som blir “foretatt for å redde eiendom” “fra en fare for skade”. I tillegg til dette må handlingen til gestor være slik at skaden “ikke kan avverges på annen rimelig måte”, noe som tyder på at det foretas en forholdsmessig avveining av de konkrete omstendighetene. Ved denne vurderingen kan det tenkes enkelte nyanser som kan være avgjørende for ansvarsvurderingen. Dersom gestor eksempelvis har kunnskap om at nøkkelen ligger under matten eller at bakdøren alltid er ulåst, kan dette være omstendigheter som tilsier at skaden kan avverges på “annen rimelig måte”. Dette må også ses i sammenheng med § 17 bokstav b) som påpeker at den opprinnelige “skaderisikoen er langt større enn skaderisikoen ved handlingen”. Det er klart at et ødelagt vindu eller en ødelagt dør har langt mindre skaderisiko enn at selve huset blir brent

⁵⁰ se LOV-2005-05-20-28 Lov om straff

ned. På bakgrunn av dette kan problemstillingen enkelt løses på bakgrunn av straffeloven § 17 som åpner for straffrihet i nødsituasjoner. Reguleringen i straffeloven synes å være en løsningsmekanisme som fint dekker den aktuelle problemstillingen, noe som kan trekke i retning av at det ikke er behov for å anvende rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*.

I tillegg til dette finnes det også en bestemmelse i skadeserstatningsloven⁵¹ § 1-4 som påpeker at

“Skadevolder plikter å erstatte skade han lovlig har voldt for å avverge truende fare. Dette gjelder likevel ikke når skaden er voldt på person eller gjenstand som faren truet fra, med mindre skadevolderen selv er skyld i faren”

Som straffeloven § 17 påpeker kan en skade som blir voldt i forbindelse med en nødhandling anses lovlig under visse omstendigheter. Skadeserstatningsloven § 1-4 påpeker at slike skader i utgangspunktet må bli erstattet av skadevolderen. Dette tilsier at gestor i et slikt tilfelle i utgangspunktet måtte betale erstatning for den ødelagte døren eller det ødelagte vinduet. Videre påpekes det derimot i bestemmelsens andre punktum at denne regelen ikke gjelder dersom skaden er “voldt på gjenstand som faren truet fra”. Ordlyden til “gjenstand” tilsier en fysisk ting og i utgangspunktet vil ikke en eiendom automatisk omfattes av begrepet. Dersom man derimot foretar en utvidende tolkning slik at også et formuesgode som en eiendom omfattes, vil gestor i en slik situasjon være ansvarsfri for den ødelagte døren eller det ødelagte vinduet. Dette tilsier at den aktuelle problemstillingen om gestor blir erstatningsansvarlig for den ødelagte døren eller det ødelagte vinduet for å slukke en brann ligger i kjernen av skadeserstatningsloven § 1-4, jf. straffeloven § 17. Vurderingsmomentene ovenfor ligner til en viss grad på vilkårene «acting for another», «benefiting another» og «reasonable ground» som fremgår av DCFR regelsettene.⁵² På den andre siden fokuserer norsk rett på at det utgangspunktet gjelder en straffbar handling, men at det kan gjøres unntak på grunn av omstendighetene. Det synes ikke å finne en tilsvarende vurdering av straffefrihetsgrunn i DCFR reglene.⁵³ Dette trekker i retning av at norsk rett har dekkende regler innenfor erstatningsretten og strafferetten som regulerer denne problemstillingen angående tjenester uten oppdrag i nødhjelpssituasjoner. På bakgrunn av dette kan det trekkes slutningen at det ikke er behov for å løse spørsmålet ut fra rettsinstituttet *uanmodet*

⁵¹ se LOV-1969-06-13-26 Lov om skadeerstatning

⁵² Se von Bar (2006) s. 101 flg.

⁵³ Se von Bar (2006) s. 101 flg. Og 276 flg.

forretningsføring.

2.2.2 Hvordan blir problemstillingen løst i tysk rett?

Dette tilfellet kan ikke vurderes ut fra erstatningsrettslige regler fordi her gjelder det skade på en erstatningsrettslige vernet skade som har oppstått under en redningsaksjon.⁵⁴

Situasjonen ligger dermed i kjerne av rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* og vilkårene i § 677 BGB også her oppfylt.⁵⁵ Det er klart at det gjelder en redningsaksjon når gestor bryter seg inn i huset til prinsipalen for å prøve å slukke brannen. Det er også her en handling som ikke bygger på noe slags kontrakt eller oppdrag fra prinsipalen, og gestor handler i interesse til prinsipalen. Heller ikke i dette tilfellet er det avgjørende om gestor faktisk klarer å slukke brannen. Det er selve intensjonen om å prøve å slukke brannen som er avgjørende i et slikt tilfelle. Problemstillingen blir dermed også regulert etter § 677 BGB.

Videre skiller denne problemstillingen seg fra situasjonen der man redder en person som drukner, ettersom gestor i redningsaksjonen ødelegger en ting som tilhører prinsipalen. Vurderingen av om gestor er erstatningsansvarlig i et slikt tilfelle reguleres etter § 680 BGB.

Denne paragrafen påpeker at

“[b]ezweckt die Geschäftsführung die Abwendung einer dem Geschäftsherrn drohenden dringenden Gefahr, so hat der Geschäftsführer nur Vorsatz und grobe Fahrlässigkeit zu vertreten.“

Ved vurderingen av om gestor har utvist forsett eller grov uaktsomhet når handlingen hans medførte skade på prinsipalen sine ting, er det omstendighetene rundt selve situasjonen som er avgjørende. Hvordan ble faresituasjonen til, og finnes det alternative handlinger som gestor kunne ha valgt istedenfor? Kommentarene til § 680 BGB påpeker at vurderingen av om noen har oppført seg grovt uaktsomt bygger på personlige egenskaper slik som alder, profesjonalitet, utdanning og sosialt miljø.⁵⁶ Det er klart at ødeleggelsen ikke vil være forsett eller grov uaktsomhet dersom gestor ikke kjenner til eiendommen og heller ikke kjenner til eieren. I slike tilfeller vil det være forsvarlig å håndtere situasjonen slik at man ødelegger en mindre interesse for å ivareta en større interesse. Det vil dermed være naturlig at man ut fra

⁵⁴ Se § 823 BGB

⁵⁵ Se nærmer gjennomgang i punkt 2.1.2

⁵⁶ Münchner Kommentar zum § 680 BGB/ Schäfer, Rn. 10

omstendighetene velger å bryte seg inn gjennom døren eller vinduet for å prøve å slukke brannen. I slike tilfeller vil den høye skyldterskelen som fremgår av § 680 BGB ikke være oppfylt.

Skyldkravet som oppstilles i § 680 BGB skiller seg fra det som fremgår av DCFR artiklene. Dersom det oppstår skade i en nødsituasjon, må gestor kun forsvare en forsettlig eller grov uaktsom handling etter tysk rett. Dette tyder på at terskelen til skyldkravet etter § 680 BGB er høy og er i favør til gestor. I DCFR er det artikkel 2:103 som regulerer skadeerstatning for skade som gestor har skapt ved å ikke overholde reglene i DCFR Book V. Sammenlignet med de tyske reglene foreligger det dermed ikke et slikt skyldkrav i DCFR reglene, gitt at vurderingen i denne artikkelen fokuserer på om gestor har brudd sine plikter ved ikke å ha rimelig grunn til å blande seg inn i nødsituasjonen i utgangspunktet.⁵⁷

Det kan derimot tenkes at situasjonen vurderes forskjellig dersom gestor kjenner til eiendommen og eieren. Dersom gestor for eksempel vet at nøkkelen ligger under matten, eller at bakdøren alltid er ulåst, kan det ut fra omstendighetene rundt situasjonen argumenteres for at handlingen om å bryte seg inn ved å ødelegge døren eller vinduet er forsettlig eller grovt uaktsomt. Det er klart at disse opplysninger relatert til eiendommen skiller seg fra situasjonen overfor, noe som tilsier at disse situasjonen også bør vurderes forskjellig. I det siste tilfellet vil det være enkelt å legge til grunn at gestor har utvist skyld, ettersom vedkommende lett kunne gjennomføre en alternativ handling. Dette kan tyde på at gestor i et slikt tilfelle kan bli erstatningsansvarlig for skaden som vedkommende har påført prinsipalen på grunn av redningsaksjonen, jf. §§ 677, 680 BGB.

2.2.3 Hvordan blir problemstillingen løst i svensk rett?

I svensk rett har denne problemstillingen ikke blitt avklart foran retten, men blitt diskutert i juridisk litteratur. *Håstad* påpekte at det å bryte seg inn i et hus for å slukke en brann er i utgangspunktet en ulovlig handling.⁵⁸ Handlingen om å ødelegge et vindu eller en dør for å komme seg inn på en annen eiendom er skadeverk og innbrudd, noe som ikke er lovlig etter

⁵⁷ Von Bar (2006) s. 242

⁵⁸ *Håstad* (1973) s. 139

den svenske straffeloven.⁵⁹ Det påpekes videre at en slik ulovlig handling kan forsvares dersom det gjelder en nødsituasjon som krever raske og av og til urettmessige handlinger. I et slikt tilfelle er det da tale om en straffrihetsgrunn.⁶⁰ Dette kommer til uttrykk i Brottsbalk (1962:700) 24 kap. 4 §

(BrB 24:4):

“[e]n gärning som någon, i annat fall än som nämnts tidigare i detta kapitel, begår i nöd utgör brott endast om den med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som åsamkas annan och omständigheterna i övrigt är oförsvarlig.

Nöd föreligger när fara hotar liv, hälsa, egendom eller något annat viktigt av rättsordningen skyddat intresse.”

I den foreliggende problemstillingen er det klart at det er tale om en nødsituasjon ettersom det gjelder fare for eiendom. Videre påpeker denne paragrafen at en handling som blir begått i nød medfører kun brudd dersom den ut fra farens art, skaden som ble påført en annen og forholdene for øvrig er uforsvarlig. I likhet med norsk rett foretas det også her en avveining av om omstendighetene rundt handlingen og situasjonen tilsier at gestor kunne ha handlet mer forsvarlig. Vurderingsmomentene i svensk og norsk rett ligner, der også den svenske lovgivningen i grove trekke synes å inkludere vilkårene som fremgår av DCFR artikkel 1:101 og 1:103 som regulerer tjenester uten oppdrag.⁶¹ Dette kan tyde på at det også i svensk rett finnes andre løsningsmekanismer enn *uanmodet forretningsføring* for å løse denne problemstillingen på en hensiktsmessig og forsvarlig måte.

Også i denne vurderingen kan det være mer forsvarlig å ødelegge et vindu eller en dør, dersom man ikke kjenner til eiendommen eller eieren, sammenlignet med at man vet at bakhjørnen alltid er åpen eller at nøkkelen ligger under maten. Dersom man har slike opplysninger, kan ødeleggelse som oppsto i forbindelse med redningsaksjonen fort ikke være forsvarlige på bakgrunn av forholdene for øvrig. Selv om denne avveiningen til en viss grad ligner på vurderingen som ble oppstilt etter § 680 BGB i tysk rett om at handlingen kun medfører erstatning dersom gestor har handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, mangler BrB 24:4 en slik skyldvurdering. Vurderingen av “uforsvarlig” bygger på om selve handlingen er

⁵⁹ Se Brottsbalk (1962:700) Kaptittel 8

⁶⁰ Håstad (1973) s. 139 og 140

⁶¹ Se von Bar (2006) s. 101 flg.

proporsjonalt overfor faren og om faren kunne avverges på en annen måte.⁶² Det kan dermed påpekes at terskelen for hva som er *forsvarlig* synes å være høyere enn vurderingen av om gestor har utvist forsett eller grov uaktsomhet.

2.2.4 Mellomresultatet

Rettskildematerialet i norsk rett tyder på at denne nødhjelpsituasjonen der spørsmålet er om gestor blir erstatningsansvarlig for skadene som oppsto ved en redningsaksjon for å ivareta en større interesse til prinsipalen, ligger i kjernen av det som reguleres etter straffeloven § 17 og skadeserstatningsloven § 1-4. En slik løsningsvei synes å være lik i Sverige, der man også har et regelsett som åpner for ansvarsfrihet når gestor har intensjon om å avverge en faresituasjon for å ivareta prinsipalens interesse. Dette tyder på at det ikke er et rettslig behov for å benytte seg av rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* som løsningsmekanisme. Det synes ikke å foreligge tilsvarende regler i tysk rett, noe som gjør at det foreligger et rettslig behov for å benytte seg av løsningsmekanismen *uanmodet forretningsføring*.

2.3 Er det behov for et eget rettsinstitutt for uanmodet forretningsføring i Norge når det gjelder utgifter for en redningsaksjon som er selvforskyldt?

Når det tale om en selvforskyldt redningsaksjon kan det eksempelvis tenkes at noen velger å gå på fjelltur selv om det har blitt varslet uvær. Dersom personen velger å dra på fjelltur allikevel uten å ta i betraktning at det kan komme eksempelvis en snøstorm, og deretter å bli reddet på grunn av været, kan det argumenteres at dette er selvforskyldt. I et slikt tilfellet er spørsmålet om personen som måtte bli reddet blir erstatningsansvarlig for utgiftene som redningsaksjonen medførte, og i så fall på hvilket rettsgrunnlag.

2.3.1 Hvordan ser rettskildet bildet ut i norsk rett?

I norsk rett har spørsmålet om gestor kan kreve erstatning for utgiftene til en redningsaksjon som er selvforskyldt kom opp foran Høyesterett. I Rt-1986-292 hadde to fallskjermhoppere et mislykket fallskjermhopp fra Trollvegen som endte opp i en redningsaksjon der både statlige

⁶² se bl.a NJA 2004 s. 786

redningsaktører og privatpersoner deltok. Spørsmålet i denne saken var om de to fallskjermhoppere måtte betale kompensasjon for utgiftene som redningsaksjonen for en selvforskyldt nødsituasjon medførte. Retten påpeker at det konkrete tilfellet befinner seg på “et spesielt område av erstatningsretten” der man krever “erstattet utgifter som er pådratt i den nødstedtes interesse”. Videre uttales det en redningsaksjon kategoriseres som “samfunnsoppgave”. Dette synes å være avgjørende i denne saken fordi det på grunn av dette ikke lenger var naturlig å benytte seg av reglene om negotiorum gestio (*uanmodet forretningsføring*) som eget rettsgrunnlag ved siden av det erstatningsrettslige skyldansvar.⁶³ Retten la til grunn at det etter det ulovfestede skyldansvaret kreves grov uaktsomhet for at staten (redningsaktøren) kan kreve refusjon for redningsutgiftene dersom de som måtte bli reddet har utvist grov skyld.⁶⁴ Dette viser dermed at det oppstilles strengere krav til uaktsomhet enn det som kreves etter de alminnelige erstatningsrettslige reglene. I det konkrete tilfellet kom retten frem til at kravet om grov uaktsomhet i relasjon til skadefølgen er oppfylt ettersom selve hoppingen er forsettlig. Når uaktsomhetsvurderingen gjelder muligheten til å utløse en redningsaksjon, ble det vektlagt at de to fallskjermhoppere var erfarne og i stand til å vurdere risikomomentene som hoppingen kunne medføre. Dommen viser at det er tilstrekkelig å bruke alminnelige erstatningsrettslige regler som løsningsmekanisme i et slikt tilfelle. Denne konkrete problemstillingen skiller seg fra de andre tilfellene, ettersom personen som endte opp i en nødsituasjon hadde vært selve årsaken til at nødsituasjonen oppsto. En slik situasjon ligger dermed i utgangspunktet i kjernen av de alminnelige erstatningsrettslige regler. I tillegg til dette inneholder ikke reglene i DCFR et vilkår om skyld⁶⁵, noe som kan tyde på at disse reglene ikke er like hensiktsmessig som rettsgrunnlag i norsk rett. Dette trekker i retning av at det ikke er et rettslig behov for å benytte seg av rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* som løsningsmekanisme.

2.3.2 Hvordan blir problemstillingen løst i tysk rett?

Erstatningsreglene i BGB synes i ikke å dekke et slikt forhold, der det er tale om erstatning for redningsutgifter der personen har selvforskyldt en slik nødsituasjon.⁶⁶

⁶³ Se Rt-1986-292 s. 297

⁶⁴ Se Rt-1986-292 s. 298

⁶⁵ Von Bar (2006) s. 276

⁶⁶ §§ 823-853 BGB

Hovedanvendelsesområdet til §§ 823 BGB er å dekke erstatningsspørsmål som er basert på ulovlige handlinger, der man har påført en skade på «liv, kropp, helse, frihet, eiendom eller øvrige rettigheter».⁶⁷ I det konkrete tilfellet er det tale om et økonomisk tap i form av redningskostnader, noe som ikke er erstatningsrettslig vernet etter § 823 BGB.⁶⁸ Dette tyder på at det ikke finnes en erstatningsrettslig løsningsmekanisme i tysk rett som regulerer et slikt tilfelle. Det foreligger dermed et rettslige behov for å løse problemstillingen på bakgrunn av andre rettslige mekanismer. I likhet med de andre eksemplene ovenfor ligger også denne problemstillingen i kjernen av anvendelsesområdet til §§ 677, 683 BGB.⁶⁹ I dette tilfellet ønsker redningsaktørene å få erstatnings på utgiftene fordi selve nødsituasjonen var selvforskyldt. Det påpekes i kommentaren til § 683 BGB at en «Aufwendung» er en frivillig økonomisk ofring som benyttes i forretningsføringen.⁷⁰ Dette tilsier at utgifter som oppsto på grunn av en redningsaksjon faller innenfor anvendelsesområdet til denne bestemmelsen. Videre ble redningsaksjonen gjennomført i interessen til prinsipalen som har selvforskyldt behovet for redningen. På bakgrunn av dette er vilkårene i §§ 677, 683 er oppfylt i en slik situasjon og problemstillingen faller under reglene til *uanmodet forretningsføring*.

Et skildrende eksempel er blitt diskutert i Sveits. Det finnes kun få forskjeller mellom tysk og sveitsisk rett, noe som gjør at dette eksempel også har overføringsverdi ved gjennomgangen av tysk rett.⁷¹ Spørsmålet var om den som ble reddet måtte betale utgiftene til redningsaksjonen.. Anna Schwarz sto fast med bilen sin og ringte nødsentralen. Helikopteret kom og hentet henne, men forsikringen dekket ikke utgiftene til redningsaksjonen fordi hun mistolket alvorlighetsgraden til situasjonen. Forsikringen dekker bare utgiftene dersom personen er blitt skadet eller dersom det gjelder en alvorlig situasjon ved fare for liv. På bakgrunn av dette måtte Anna betale utgiftene til redningsaksjonen på 3500 Franken.⁷²

⁶⁷ Se § 823 BGB og BeckOK BGB/Förster, BGB § 823 Rn. 1

⁶⁸ Se BeckOK BGB/Förster, BGB § 823 Rn. 3

⁶⁹ Se detaljert gjennomgang punkt 2.1.2

⁷⁰ MüKoBGB/Schäfer, BGB § 683 Rn. 25

⁷¹ Magaud, Nadine, «Die Vorteile der Anwendung schweizerischen Rechts bei verborgenen Mängeln im Recht der internationalen Warenkaufverträge“, *R&W Datenbank*: <https://online.ruw.de/suche/rw/Die-Vorteil-der-Anwend-schweizer-Rechts-bei-verborg--462d7c0a63d97d42ff7226e63cebb683> (lest 23.04.2022)

⁷² Menning, Daniel, «Teure Bergrettung», *SRF*, 26.11.2019: <https://www.srf.ch/news/schweiz/teure-bergrettung-wanderin-bleibt-auf-rettungskosten-mit-helikopter-sitzen> (lest 19.03.2022)

2.3.3 Hvordan blir problemstillingen løst i svensk rett?

Denne problemstillingen om en selvforskyldt nødhjelpssituasjon har heller ikke blitt tatt opp foran retten, men har også blitt diskutert i juridisk teori. *Håstad* har fått frem at dette spørsmålet synes å bli vurdert ut fra alminnelige erstatningsrettslige regler⁷³, noe som klart skiller seg fra løsningsveien i tysk rett. Vurderingen bygger på at dersom faren er voldt på en uforsvarlig måte og som medfører at en utenforstående må blande seg inn og gjennomføre et redningsangrep, så kommer alminnelige erstatningsrettslige regler til anvendelse dersom gestor har lidt et tap.⁷⁴ *Håstad* påpeker at det avgjørende her er at nødhjelpssituasjonen er selvforskyldt og at prinsipalen kan holdes ansvarlig for tapet i slike situasjoner. Dette tilsier at gestor kan kreve erstatning for tapet han har lidt på grunn av den alminnelige skyldregelen.⁷⁵ Dette konkrete tilfellet faller klart innenfor kjerneområdet til erstatningsrettslige regler. I likhet med norsk rett tyder *Håstad* sitt synspunkt på at fokuset ved denne problemstillingen er at prinsipalen har utvist skyld i en slik situasjon. Som påpekt ovenfor blir skyldkravet ikke vurdert i DCFR artikkel 3:103 og dermed tas det ikke i betraktning at prinsipalen har utvist skyld.⁷⁶ I svensk rett synes det å være avgjørende at prinsipalen har oppført seg slik at en utenforstående måtte gjennomføre en redningsaksjon, noe som gjør at erstatningsretten dekker denne konkrete problemstillingen i tilstrekkelig grad. Dette kan tyde på at reglene om *uanmodet forretningsføring* ikke er like fordelaktig for å løse et slikt tilfellet i svensk rett.

Det kan eksempelvis tenkes at noen går på fjelltur selv om det ble informert om en snøstorm. Når de som går på tur allikevel velger å gå på fjelltur er faren i utgangspunktet voldt på en uforsiktig måte og dermed selvforskyldt. Når turgåerne da ender opp i en farlig situasjon som krever en redningsaksjon kan redningsaktøren i utgangspunktet kreve erstatning for utgiftene som en slik redningsaksjon medførte. Det er nettopp det at prinsipalen, som burde ha handlet annerledes ut fra omstendighetene, bærer ansvaret for redningsaksjonen og dermed utgiftene.

⁷³ *Håstad* (1973) s. 151 flg.

⁷⁴ *Håstad*, (1973) s. 151

⁷⁵ *Håstad*, (1973) s. 151

⁷⁶ *Von Bar* (2006) s. 276

2.3.4 Mellomresultatet

Rettskildematerialet i norsk rett tyder på at tilfeller der redningsaksjonen er selvforskyldt av personene, som eksempelvis drar på fjelltur eller mislykket fallskjermhopp, kan det kreves erstatning for utgiftene til redningsaksjonen på bakgrunn av alminnelige erstatningsrettslige regler. Denne løsningen samsvarer med hvordan svensk rett har valgt å håndtere spørsmålet. Begge de nordiske landene fokuserer derimot på at prinsipalen har selvforskyldt redningsaksjonen og at vedkommende dermed har utvist skyld. På bakgrunn av dette ligger denne konkrete problemstillingen i kjernen av anvendelsesområdet til erstatningsrettslige regler. Vurderingen av skyldkravet gjør erstatningsretten til den mest hensiktsmessige løsningsmekanismen for å regulere denne problemstillingen. Dette tyder det på at det ikke er behov for å løse denne problemstillingen på bakgrunn av rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* i norsk rett. De tyske erstatningsrettslige reglene regulerer ikke et slikt tilfelle, noe som gjør at det foreligger et rettslig behov for å regulere problemstillingen på bakgrunn av reglene om *uanmodet forretningsføring* i tysk rett.

2.4 Er det behov for et eget rettsinstitutt om *uanmodet forretningsføring* i Norge dersom man gjennomfører en handling for å unngå risiko for skade?

Ved denne problemstillingen er det tale om preventive handlinger og at disse handlingene medfører utgifter for prinsipalen. Det kan tenkes at man for eksempel fikser gjerdet til naboen før en storm for å unngå at den blir ødelagt og deler av gjerdet blir kastet rundt og forårsaker skade på ting og personer. Her er spørsmålet om gestor kan kreve erstattet disse utgiftene av prinsipalen.

2.4.1 Hvordan ser rettskildebildet ut i norsk rett?

I norsk rett har problemstillingen blitt diskutert foran tingretten. Det er en av de få tilfellene der retten har vurdert et slikt tilfelle på bakgrunn av rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*. I ND-2009-297 var spørsmålet om kommunen kunne kreve kompensasjon for lensing av og vakthold om bord på et fartøy som ble brutt inn og sabotert på. Fartøyet var i ferd med å synke, noe som krevde at kommunen handlet raskt. Kommunen prøvde først å få kontakt med eieren uten hell. Selv om eieren godtok kravet om kompensasjon for lensing, var det uenighet relatert til kompensasjon for vakthold av fartøyet.

Det kan her legges til grunn at både lensingen og vakthold av fartøyet er preventive handlinger, gitt at dette skulle forebygge og motvirke at fartøyet blir stjålet eller synker. Retten tok ikke stilling til om spørsmålet kunne besvares på bakgrunn av erstatningsrettslige regler. I den aktuelle situasjonen foreligger det ingen holdepunkter for at prinsipalen har utvist skyld for at behovet og utgiftene for lesning og vakthold oppsto. I vurderingen ble det derimot lagt vekt på at kommunen har handlet i interesse av prinsipalen ved å lense og føre vakthold av fartøyet. Kommunen hadde vært i kontakt med brannvesenet og politiet som bedømte situasjonen som en nødsituasjon. Det er rimelig å anta at prinsipalen ville handlet tilsvarende eller godkjent situasjonen dersom kommunen hadde klart å oppnå kontakt med eieren. Retten har lagt til grunn at tiltakene som kommunen gjennomførte måtte anses som både nødvendige, forsvarlige og forholdsmessige ut fra omstendighetene, og at dette medførte at kommunen kunne kreve utgiftene som tiltakene medførte erstattet på bakgrunn av *uanmodet forretningsføring*. Vilkårene som ble vurdert i denne dommen ligner på vilkårene som fremgår av DCFR artiklene.⁷⁷ Vurderingen av om prinsipalen måtte betale kompensasjon for lesning og vakthold ligner også på artikkel 3:103 I DCFR som regulerer reparasjon for tap som gestor har lidt på bakgrunn av en slik innblanding.⁷⁸

Problemstillingen om preventive utgifter har erstatningsrettslig vern har også kommet opp i juridisk litteratur. *Hagstrøm* og *Stenvik* har påpekt at spørsmålet om og eventuelt i hvilken utstrekning preventive utgifter kan kreves erstattet ikke er generelt avklart i norsk rett.⁷⁹ Selv om det påpekes av teoretikeren *Askeland* at det er tilstrekkelige holdepunkter i norsk rett for å etablere et erstatningsansvar for preventive tiltak, er dette ikke blitt avklart ettersom det i alminnelighet forutsettes at et erstatningskrav bygger på at årsaken kommer i tid før virkning.⁸⁰ *Askeland* mener at grunnvilkåret for et slikt tilfelle er at man står overfor *en kvalifisert fare*; risikoen må være *overhengende* og den potensielle skaden *alvorlig*. I tillegg til dette må utgiftene være i et *rimelig forhold* til den potensielle skaden.⁸¹ Videre påpeker *Askeland* at erstatning for preventive utgifter ikke følger det alminnelige utgangspunktet om at årsak i tid kommer før virkning. Et eksempel på en slik situasjon vil være at skadelidte

⁷⁷ Se von Bar (2006) s. 101 flg.

⁷⁸ Se von Bar (2006) s. 276 flg.

⁷⁹ Hagstrøm/Stenvik (2019) s. 415

⁸⁰ Askeland, Bjarte, *Erstatning for preventive utgifter*, 2010 (Idunn), se også Richard Epstein, 1986

⁸¹ Hagstrøm/Stenvik (2019) s. 415-418
se også Askeland, Bjarte, *Erstatning for preventive utgifter*, 2010 (Idunn)

pådrar seg utgifter ved å bygge en mur til beskyttelse mot steinras fra naboens eiendom.⁸² Her ble det vektlagt at tapet ville ha oppstått ved en skade på person, ting eller et annet formuesgode når steinraset faktisk skjer. Dette tyder på at man får en erstatningssituasjon allerede før skaden har inntrådt, ettersom den konkrete situasjonen bygget på en konkret risiko av viss styrke.⁸³ Ved preventive utgifter foreligger det ikke en ordinær årsakssammenheng mellom skadevolderens ansvarsbetingelse og den aktuelle skaden. Dette medfører at man ikke kan følge et ordinært adekvanskriterium i slike tilfeller.⁸⁴ Til en viss grad vil en nødsituasjon oppfylle vilkårene som ble oppstilt ovenfor, men uenigheten og den manglende avklaringen kan allikevel skape usikkerhet. Det at det ikke er avklart om preventive utgifter reguleres av erstatningsrettslige regler, medfører at det i så fall ligger på grensen til anvendelsesområdet. Dersom det vil være uforutsigbart om en handling som skal ha en skadebegrensende virkning er rettslig vernet, vil dette motvirke formålet om å yte slike preventive handlinger. For å skape forutsigbarhet og likhet kan det dermed være hensiktsmessig å vurdere slike tilfeller på bakgrunn av rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*, slik som tingretten har valgt å gjøre. Dette tyder på at det er behov for et eget rettsinstitutt for å løse denne problemstillingen.

2.4.2 Hvordan blir problemstillingen løst i tysk rett?

I likhet med de andre problemstillingene ligger også dette eksempelet i kjerne av anvendelsesområdet til § 677 BGB om *uanmodet forretningsføring*. Som eksempelet ovenfor viser er det her en handling som har som formål å virke preventivt. Det er nettopp denne preventive handlingen som ut fra omstendighetene motvirker en nærliggende nødhjelpsituasjon. I slike tilfeller vil dermed gestor, selv om det er for å motvirke en nærliggende nødsituasjon, handle i favør til prinsipalens interesse, ved å forebygge fremtidig skade på personer eller ting. I det følgende antas at det også her kreves raske avgjørelser, ettersom man eventuelt ikke har særlig god tid eller mulighet til å kontakte naboen sin før eksempelvis en storm faktisk begynner. Dersom dette legges til grunn vil også denne

⁸² Askeland, Bjarte, *Erstatning for preventive utgifter*, 2010 (Idunn)

⁸³ Askeland, Bjarte, *Erstatning for preventive utgifter*, 2010 (Idunn)

⁸⁴ Askeland, Bjarte, *Erstatning for preventive utgifter*, 2010 (Idunn)

preventive handlingen skje uten at det foreligger oppdrag eller kontrakt mellom gestor og prinsipalen.

I likhet med eksempelvis den første problemstillingen, må også her § 677 BGB suppleres med § 683 BGB som regulerer erstatningskravet for handlingen som har skjedd i interesse til prinsipalen. Selv om det her gjelder en preventiv handling, medfører gestor sin handling – som eksempelvis å kjøpe eller bruke opp materialet for å fikse gjerdet til naboen før stormen – utgifter. Som ovenfor har blitt stadfestet, ligger slike utgifter klart innenfor ordlyden til “Aufwendung”. Ettersom det gjelder en preventiv handling, tyder det på at en konkret skade ikke har inntrådt. Erstatningsrettslige regler som § 823 BGB får dermed heller ikke anvendelse i dette tilfellet.⁸⁵ Ved reglene om *uanmodet forretningsføring* er det uten betydning at utgiftene oppsto uten at situasjonen faktisk medførte skade på ting eller personer, ettersom det er tilstrekkelig at handlingen er forebyggende og dermed er i interessen til prinsipalen. På bakgrunn av dette kan man i slike tilfeller kreve erstatning for utgiftene som oppsto på grunn av den preventive handlingen, jf. §§ 677, 683 BGB.

2.4.3 Hvordan blir problemstillingen løst i svensk rett?

I Sverige kom en tilsvarende problemstilling opp foran retten. I NJA 1972 s. 88 fikk brannvesenet et anonymt tips om at en eiendom hadde løse takplater. På grunn av en orkan rykket brannvesenet ut og klatret opp på taket for å finne ut om takplatene måtte festes eller ikke. Brannvesenet bedømte situasjonen som en nødsituasjon og valgte å feste takplatene uten å høre med eieren først. Spørsmålet var her om eieren var pliktig til å betale for utgiftene utrykningen til brannvesenet medførte. Retten påpekte at omstendighetene tilsa at det gjaldt en nødsituasjon, ettersom eiendommen var plassert slik at orkanen øket risikoen for at takplatene kunne føre til skade på personer eller eiendommen. Videre har brannvesenet også handlet i interesse til prinsipalen, ettersom de foretok en preventiv handling for å forebygge at eieren i dette tilfellet skulle bli erstatningsansvarlig for skaden takplatene kunne medføre. På bakgrunn av dette ble handlingen til brannvesenet ansett som et nødvendig inngrep og eieren måtte betale erstatning for utgiftene som brannvesenet har pådratt seg.

Ved første øyekast synes det å virke som om retten foretar en vurdering på bakgrunn av alminnelige erstatningsrettslige regler. Det blir derimot påpekt at brannvesenet sin handling

⁸⁵ Se punkt 2.1.2

skjedde *i interesse til eieren* og at handlingen skjedde uten at det forelå noe slags kontrakt eller oppdrag mellom brannvesenet og eieren av eiendommen. Disse vurderingsmomentene som blir gjennomgått er klare kjennetegn til rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*. Grunnen til at retten valgte å vurdere disse momentene er at denne problemstillingen kan være vanskelig å vurdere på bakgrunn av alminnelige erstatningsrettslige regler ettersom det gjelder en preventiv handling der skaden ikke har skjedd enda. Det at det mangler en faktisk skade kan være grunnen til at retten ikke vurderte skyldspørsmålet i denne saken, men fokuserte på at brannvesenet gjennomførte en handling som prinsipalen uansett burde ha foretatt. På bakgrunn av dette har brannvesenet handlet i prinsipalen sin interesse, ettersom prinsipalen i utgangspunktet vil bære ansvar dersom takplatene faktisk hadde løst seg og hadde påført skade på ting eller personer. Måten retten valgte å vurdere brannvesenet sin preventive handling og at eieren av eiendommen måtte betale erstatning for utgiftene kan være utslagsgivende for å problematisere om retten i realiteten faktisk brukte alminnelige erstatningsrettslige regler som rettsgrunnlaget i denne saken, eller om det er underforstått at rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* dannet rettsgrunnlaget, jf. “uten oppdrag” og “i interesse til eieren”. Det kan dermed argumenteres for at erstatningsretten som løsningsmekanisme ikke er tilstrekkelig i et slikt tilfellet og at det dermed foreligger et rettslig behov for å benytte seg av reglene om *uanmodet forretningsføring*.

2.4.4 Mellomresultat

Ut fra det norske rettskildematerialet virker det hensiktsmessig å løse problemstilling om gestor kan kreve erstatning for utgifter relatert til preventive handlinger på bakgrunn av rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*. Denne løsningen er i samsvar med hvordan Tyskland håndterer denne nødhjelpsituasjonen og til en viss grad kan det også argumenteres for at vurderingsmomentene stemmer overens med den svenske dommen. Juridisk litteratur viser at det uavklart om preventive utgifter reguleres på bakgrunn av alminnelige erstatningsrettslige regler, noe som kan tyde på at det ikke vil være hensiktsmessig å bruke disse reglene som rettsgrunnlag. På den andre siden må det derimot også tas i betraktning at problemet kun ble avklart foran tingretten, noe som svekker vekten av rettskilden.

3. Egne resultater

Drøftelsen ovenfor viser at enkelte tilfeller som faller under nødhjelpssituasjoner blir håndtert forskjellig i norsk, tysk og svensk rett. Generelt viser *Håstad* at de fleste nødhjelpssituasjoner som medfører tap reguleres på bakgrunn av alminnelige erstatningsrettslige regler,⁸⁶ mens Tyskland klart løser disse typetilfellene på bakgrunn av rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* som er lovregulert i §§ 677-683 BGB.

Gjennomgangen av norsk rett viser at ikke alle erstatningskrav som oppstår i nødhjelpssituasjoner kan besvares på bakgrunn av alminnelige erstatningsrettslige regler eller strafferettslige regler. Når disse løsningsmekanismene ikke strekker til for å regulere enkelte problemstillinger som gjelder nødhjelpssituasjoner, øker det rettslige behovet for å benytte rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* som løsningsmekanisme. Et skildrende eksempel er problemstillingen som gjaldt erstatningskravet til gestor som har lidt et tap når han hoppet ut i vannet. Gjennomgangen viser at skyldkravet i et slikt tilfelle ikke kan vurderes og dermed er det vanskelig å benytte seg av de alminnelige erstatningsrettslige reglene. I et slikt tilfelle vil det være hensiktsmessig å bruke reglene om *uanmodet forretningsføring* i norsk rett. Dette synspunktet kan også støttes av at tingretten⁸⁷ valgte å løse problemstillingen om kommunens kompensasjonskrav relatert til preventive handlinger på bakgrunn av rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*. Heller ikke i denne saken ble et skyldkrav vurdert, noe som kan indikere at det ved enkelte tilfeller foreligger et behov for et eget rettsinstitutt om *uanmodet forretningsføring* i Norge. Dette synspunktet støttes av funnene ved komparasjonen av tysk og svensk rett som også viser at rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* benyttes dersom andre løsningsmekanismer ikke strekker til ved besvarelsen av problemstillingen.

Ved vurderingen av om hva som faktisk er gjeldende norsk rett, må det også tas i betraktning at problemstillingen ikke har kommet opp foran retten i nyere tid. Dette kan tyde på at problemstillingene eventuelt har blitt løst på bakgrunn andre rettsregler enn rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*. I tillegg til dette må det tas i betraktning at problemstillingen kun kom opp foran underrettspraksis i norsk rett og at underrettspraksis ikke har like tung rettskildemessig vekt sammenlignet med lovttekst eller Høyesterettspraksis.⁸⁸ Det at

⁸⁶ Se *Håstad* (1973) s. 139, flg, 151, flg og 170 flg., se NJA 1972 s. 88

⁸⁷ ND-2009-297

⁸⁸ Eckhoff, Torstein, Helgesen, Jan E., *Rettskildelære*, 5. utgave, Oslo, 2001, s. 22-26

Høyesterett ikke har løst en retts sak om et erstatningskrav som gjelder tjenester uten oppdrag med *uanmodet forretningsføring* som rettsgrunnlag, kan trekke i retning av at det hovedsakelig er andre løsningsmekanismer som gjør seg gjeldende ved slike problemstillinger. Det må derimot understrekkes at det ikke kan trekkes slutningen at manglende avklaring av Høyesterett tyder på at det ikke foreligger et rettslige behov for et eget rettsinstitutt om *uanmodet forretningsføring* i norsk rett. Dersom man anerkjenner dette rettsinstituttet som gjeldende norsk rett, vil det være enklere å avklare hvordan man skal regulere nødhjelpssituasjoner som ikke kan reguleres på bakgrunn av eksempelvis erstatningsrettslige, forsikringsrettslige eller strafferettslige regler. Denne avklaringen vil sørge for at det vil være mer forutsigbart og likt å vurdere problemstillinger som gjelder nødhjelpssituasjoner, ettersom det er blir tydeligere hvilket tap som har et rettslig vern. Denne forutsigbarheten vil også bidra til at folk yter hjelp i slike situasjoner.

Samlet sett viser rettskildematerialet i norsk rett at løsningsmekanismene som ble nevnt ovenfor ikke dekker alle problemstillinger relatert til erstatningskrav som oppsto i nødhjelpssituasjoner. Sammenligningen med tysk og svensk rett tyder på at det ved enkelte tilfeller vil være hensiktsmessig å benytte seg av rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring* fordi andre løsningsmekanismer ikke er egnet til å løse problemstillingen.

4. Hva er grunnen til at Sverige, Tyskland og Norge har forskjellige tilnærminger for å løse disse problemstillingene?

Vurderingen av hvorfor rettskulturene har valgt å løse tilsvarende typetilfeller på forskjellige måter er av stor betydning i en rettslig komparasjon. Denne vurderingen bygger ofte på historiske, geografiske, politiske og andre rettskulturelle faktorer. Disse faktorene er avgjørende for hvordan de forskjellige løsningene - dens likheter og ulikheter - skal forstås og forklares. Når man forklarer ulikheter og likheter ved løsningene av typetilfellene kan det brukes først og fremst to tilnærminger: den historiske (vertikalt) og den kulturelle (horisontalt). Den historiske tilnærmingen skal vise hvorfor rettskulturene har utviklet

spesifikke trekk eller valgt å avvise andre. Den kulturelle delen av analysen vil bidra til å identifisere nyanser og små avvik som kan være relevant for begrunnelsen.⁸⁹

Tyskland har vært en del av det romerske imperiet som har vært plassert midt i Europa. Denne plasseringen medførte at andre rettskulturer har påvirket den tyske rettskulturen ved enkelte anledninger, noe som fremdeles er synlig i dag.⁹⁰ Videre kommer den romerske retten til en viss grad fremdeles til uttrykk i den tyske retten, ettersom det var vanlig å studere også romersk rett - *ius commune*. Dette har vært en del av tysk rett frem til slutten av 1900-tallet.⁹¹ Et eksempel på dette er nettopp rettsinstituttet *uanmodet forretningføring* som opprinnelig kom fra romersk rett og har blitt gjenopptatt i tysk rett. Det tyske rettssystemet har en omfattende lovfesting av sivil, straff, konstitusjonell, administrativ og prosessrett, som gjelder i hele Tyskland.⁹² Tyskland er dermed et civil-law land. Det som kjennetegner den tyske rettslige tankegangen, er at man har sterkt fokus på lovfestet lovgivning som rettsgrunnlag ved en juridisk problemstilling. Grunnen til at man fokuserer på dette er å ivareta hensyn til forutsigbarhet og likebehandling foran retten.⁹³ Dette rettspositivistiske synet kan være utslagsgivende for at Tyskland har valgt å lovfeste reglene om *uanmodet forretningføring* i BGB. Ved hjelp av en slik lovfesting blir forutsigbarhet og likhetsprinsippet ivaretatt, noe som står svært sentralt i den tyske rettskulturen.

I motsetning til tysk rett er både norsk og svensk rett som nordiske rettssystemer preget av både civil-law og common-law elementer.⁹⁴ I nordiske rettskulturer blir dermed rettslige problemstillinger løst på en pragmatisk måte. Dette vil si at retten bygger både på fleksible lovfestede og ulovfestede regler som er utformet på en slik måte at flest mulige tilfeller omfattes av ordlyden og dermed faller innenfor anvendelsesområdet.⁹⁵ Som denne komparative analysen viser blir problemstillinger relatert til et erstatningskrav som oppsto i en nødhjelpssituasjon regulert etter lovfestede regler i tysk rett, men i de nordiske rettskulturene blir disse problemstillingene ofte løst på bakgrunn av alminnelige

⁸⁹ se også trinn 5) i COMPASS-modellen: Koch/Sunde (2020) s. 91 flg.

⁹⁰ Koch/Sunde (2020) s. 224

⁹¹ Koch/Sunde (2020) s. 224

⁹² Koch/Sunde (2020) s. 222-223

⁹³ Koch/Sunde (2020) s. 222-223

⁹⁴ Jonsson, A. (2022). «Swedish Legal Culture», in *Springer Handbook on Legal Cultures*. Springer (forthcoming).

⁹⁵ Se bl.a. Koch/Sunde (2020) s. 116 flg.

erstatningsrettslige regler. Vilkårene til erstatningsretten er svært omfattende formulert, noe som fører til at anvendelsesområdet favner vidt.⁹⁶ Dette kan være grunnen til at hverken norsk eller svensk rett har ansett det som nødvendig å ha egne lovfestete regler som regulerer rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*. Erstatningsreglene i tysk rett⁹⁷ er mye mer detaljerte enn svenske og norske erstatningsrettslige regler, noe som klart øker behovet for at tysk rett har et eget rettsinstitutt som regulerer de problemstillingene som ikke faller under erstatningsreglene.

I tillegg til dette er synet på konfliktløsningen også forskjellige i både Tyskland, Sverige og Norge. Måten Tyskland har strukturert konfliktløsningen på er av stor betydning for hvordan den tyske rettskulturen er. I Tyskland er fokuset fremdeles at rettslige konflikter blir løst av svært profesjonelle og spesialiserte domstoler, der domstolshierarkiet blir lagt vekt på.⁹⁸ Behovet for en slik profesjonalisme, sett i lys av den rettspositivistiske tankegangen i den tyske rettskulturen, kan være en begrunnelse for hvorfor det er større behov for egnet rettsinstitutt som er lovfestet i tysk rett. Ettersom det er vanlig at slike problemstillinger blir avklart av retten, vil det være hensiktsmessig å ha klare og tydelige rettsregler som skaper forutsigbarhet og likebehandling foran retten.

Norge skiller seg fra Tyskland når det gjelder konfliktløsningen. De norske domstolene deles inn i tre nivåer, der domstolene har generell kompetanse.⁹⁹ Konfliktløsningen i Norge, som går ut på de ordinære hierarkiene og kvasi-rettslige organer, skiller seg fra hva som er typisk i andre europeiske land.¹⁰⁰ Dette kan være årsaken til at det ikke er like vanlig i Norge å løse slike rettslige problemstillinger foran retten, sammenlignet med tysk rett. I Norge er det svært vanlig å løse rettslige konflikter ved hjelp av mekling eller voldgift¹⁰¹, istedenfor å dra den foran retten. Preferansen om å ikke løse rettslige problemstillinger foran retten er også vanlig i den svenske retten.¹⁰² Grunnen til dette er at det er svært dyrt å få prøvd en sak foran retten,

⁹⁶ Hagstrøm/Stenvik (2019) s. 52 flg., s. 77 flg., og s. 384 flg.

⁹⁷ Se bl.a. § 832 BGB flg.

⁹⁸ Koch/Sunde (2020) s. 227

⁹⁹ Koch/Sunde (2020) s. 108

¹⁰⁰ Koch/Sunde (2020) s. 113

¹⁰¹ Koch/Sunde (2020) s. 114

¹⁰² Jonsson, A. (2022). «Swedish Legal Culture», in *Springer Handbook on Legal Cultures*. Springer (forthcoming).

samtidig som det er tradisjon at man har tillit i andre konfliktløsningsorganer enn domstolene.¹⁰³ Dette kan tyde på at man velger å løse konflikten ved hjelp av mekling der fokuset ligger på hva partene selv ønsker. Ved mekling kommer spørsmålet om den aktuelle situasjonen vurderes ut fra erstatningsrettslige regler ikke på spissen, noe som kan minske behovet for å ha et rettslig institutt som regulerer at disse problemstillingene vurderes på bakgrunn av reglene om *uanmodet forretningsføring*. Fokuset vil heller være en interesseavveining der man vurderer problemstillingen ut fra de konkrete omstendighetene og hva partene ut fra fornuft, folkeskikk og moralsk forpliktelse blir enige om. Ettersom problemstillingen ikke har kommet opp foran Høyesterett kan dette tyde på at det ikke nødvendigvis foreligger et rettslig behov for hvordan slike problemstillinger faktisk skal løses.

Samlet sett skiller den tyske rettskulturen seg fra den norske og svenske rettskulturen. Gjennomgangen og sammenligningen av enkelte problemstillinger viser at norske og svenske løsningsmekanismer erstatningsrett, strafferett, mv. er utformet på en mer pragmatisk måte sammenlignet med tyske regelsett. Dette viser at en del tilfeller der spørsmålet om et erstatningskrav som oppstår i en nødsituasjon vil kunne besvares ut fra andre løsningsmekanismer enn rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*. De gjennomgåtte eksemplene viser allikevel at det finnes enkelte hull i regelsettene som ikke dekker enhver problemstilling relatert til nødhjelpssituasjoner. Dette tyder på at det ved enkelte tilfeller foreligger et rettslig behov for å løse problemstillingen etter reglene om *uanmodet forretningsføring*. Selv om den norske konfliktløsningen viser at det ikke er vanlig praksis å løse slike konflikter foran retten, kan det ikke trekkes slutningen at det ikke foreligger et rettslig behov for dette rettsinstituttet. Dersom man benytter seg av reglene om *uanmodet forretningsføring* ved enkelte tilfeller som ikke kan løses av andre rettslige mekanismer, vil dette bidra til å skape forutsigbarhet og likebehandling. Dette tilsier at det foreligger et rettslig behov for å ha et selvstendig rettsinstitutt om *uanmodet forretningsføring* i Norge.

¹⁰³ Jonsson, A. (2022). «Swedish Legal Culture», in *Springer Handbook on Legal Cultures*. Springer (forthcoming).

5. Foreligger det et rettslig behov for å kodifisere rettsinstituttet i norsk rett?

Drøftelsen ovenfor viser at det ved enkelte tilfeller vil være mest hensiktsmessig å løse en problemstilling relatert til nødhjelpssituasjoner på bakgrunn av et eget rettsinstitutt om *uanmodet forretningsføring*. Grunnen til det er at ikke alle nødhjelpssituasjoner vil falle innenfor anvendelsesområde til andre rettslige løsningsmekanismer. Både norsk juridisk teori og underrettspraksis legger til grunn at dette rettsinstituttet bygger på ulovfestede regler.¹⁰⁴ Den tyske retten har derimot valgt å ha lovregulerte bestemmelser om *uanmodet forretningsføring*. På bakgrunn av dette kan det ut fra et rettspolitisk perspektiv tas stilling til om det faktisk foreligger et rettslig behov for å kodifisere disse ulovfestede reglene i norsk rett.

Dersom man ville kodifisert rettsinstituttet ville dette skape mer forutsigbarhet. Hensynet bak en lovbestemmelse og dens lovforarbeider er å skape kunnskap om hva som faller innenfor og utenfor anvendelsesområdet til en lovbestemmelse.¹⁰⁵ I tillegg til dette vil også hensynet til tilgjengelighet og etterprøvbarhet ivaretas dersom rettsinstituttet lovfestes. Dersom man lager en lovbestemmelse som regulerer *uanmodet forretningsføring*, vil det være enklere for en alminnelig person å finne frem til disse reglene, sammenlignet med å vite om et ulovfestet prinsipp som fremgår av mindre tilgjengelige rettskilder slik som juridisk teori eller enkelte dommer. Dette tilsier at en kodifisering vil gjøre det enklere for en alminnelig person å finne ut hva som er rettstilstanden og hva som er sine rettigheter. Ved hjelp av en kodifisering vil det dermed være mer effektivt og enklere å håndtere slike rettslige problemstillinger. Dette taler for at det foreligger et rettslig behov for å kodifisere rettsinstituttet om *uanmodet forretningsføring*.

Videre kan også en lovfestet regel om *uanmodet forretningsføring* skape likebehandling. Ved hjelp av en lovbestemmelse kan det være enklere å skape likhet både foran loven og retten, ettersom man har en klar målestokk på hvordan slike tilfeller skal reguleres. Det må derimot tas i betraktning at det ut fra konfliktløsningsmetodene i Norge ikke synes å virke at slike problemstillinger i det hele tatt blir tatt opp foran retten. Ettersom det virker som om problemstillingene løses på en annen måte enn foran retten, kan det argumenteres for at det

¹⁰⁴ se Hagstrøm, Viggo, *Obligasjonsrett*, 3. utgave, Oslo, 2021, s. 716 og se ND-2009-297

¹⁰⁵ Se eks. Koch/Sunde (2020) s. 118 flg.

vil være svært ressurskrevende og tidkrevende å ha en lovgivningsprosess uten at behovet for en lovfestet regulering faktisk foreligger ut fra tradisjonene i norsk rett. Dette taler mot at det foreligger et rettslige behov for å lovfeste rettsinstituttet om *uanmodet forretningsføring*. I tillegg til dette viser drøftelsen ovenfor at enkelte problemstillinger relatert til nødhjelpssituasjoner blir løst på bakgrunn av andre løsningsmekanismer, slik som straffeloven, skadeserstatningsloven og ulovfestede alminnelige erstatningsrettslige regler. Det er nettopp denne pragmatiske tilnærmingen og fleksibiliteten til de fleste lovbestemmelser som kan gjøre det vanskelig å lage gode lovbestemmelser som regulerer de tilfellene som ikke omfattes av de andre regelsettene. Det kan dermed argumenteres for at ulovfestede regler kan være enklere å håndtere i den norske retten, særlig når ulovfestede regler og sedvane står sterkt i den norske rettstradisjonen. Dette trekker også i retning av at det ikke foreligger et sterkt rettslig behov for å kodifisere reglene om *uanmodet forretningsføring*.

Samlet sett bør det tillegges vekt på at ulovfestede regler tillegges sterk rettskildemessig vekt i den norske rettskulturen. Dette tilsier at likebehandlingsprinsippet og hensynet til etterprøvbarhet også blir ivaretatt ved ulovfestede regler. I tillegg til dette kan det være vanskelig å lage lovbestemmelser som skal regulere de problemstillingene som ikke kan løses på bakgrunn av andre regelsett enn rettsinstituttet *uanmodet forretningsføring*.

Lovgivningsprosessen vil være for ressurskrevende, gitt at rettskildematerialet tyder på at problemstillinger relatert til nødhjelpssituasjoner ikke blir avklart foran retten. Ut fra et rettspolitisk synspunkt foreligger det dermed ikke et rettslig behov for å kodifisere rettsinstituttet bak *uanmodet forretningsføring*.

6. Litteraturliste

Nasjonale rettskilder:

Norske lover:

LOV-1989-06-16-69 (Forsikringsavtaleloven)

LOV-2005-05-20-28 (Straffeloven)

LOV-1969-06-13-26 (Skadeerstatningsloven)

Norsk lovforarbeider:

NOU 1992:23 s. 107, Ot.prp.nr. 29 (1988-1989) (Ny straffelov, alm. Bestemmelser)

Ot.prp.nr. 11 (1979-1980) (Om lov om håndverkertjenester m.m for forbrukere)

Norsk rettspraksis:

Rt-1986-292 (Trollveggen-dommen)

ND-2009-297

Internasjonale rettskilder:

Amerikansk dom:

Wagner v. International Railway Co (1921) 232 N.Y Rep. 176, 180

Svenske lover:

Försäkringsavtalslag (2005:104)

Brottsbalk (1962:700)

Svensk rettspraksis:

NJA 1972 s. 88

NJA 2004 s. 786

Tyske lover:

Das Bürgerliche Gesetzbuch §§ 677- 683 og §§ 823 flg.

Tysk lovkommentar:

BeckOK BGB/Förster, 61. Ed. 1.2.2022, BGB § 823 Rn. 1-5

BeckOK BGB/Förster, 61. Ed. 1.2.2022, BGB § 823 Rn. 45, 46

MüKoBGB/Schäfer, 8. Aufl. 2020, BGB § 683 Rn. 25

MüKoBGB/Schäfer, 8. Aufl. 2020, BGB § 670 Rn. 32, 33

MüKoBGB/Schäfer, 8. Aufl. 2020, BGB § 680 Rn. 10

Tysk rettspraksis:

RGZ, 167, 85

BGHZ 143, 9

Bøker:

Arnesen, Finn, Stenvik, Are, *Internasjonalisering og juridisk metode*, 2. utgave, Oslo, 2015

Askeland, Bjarte, *Erstatning for preventive utgifter*, 2010 (Idunn)

Bjarte, Askeland, *Erstatningsrettslig identifikasjon*, Oslo, 2002 (s. 195 flg)

Bjelland, Kaija, *Robins guide til obligasjonsrett*, Oslo, 2016

Eckhoff, Torstein, Helgesen, Jan E., *Rettskildelære*, 5. utgave, Oslo, 2001

Fitz, Hanns, *Risikozurechnung bei Tätigkeit im fremden Interesse*, Berlin, 1985

Hagstrøm, Viggo, Stenvik, Are, *Erstatningsrett*, 2. utgave, Oslo, 2019

Hagstrøm, Viggo, *Obligasjonsrett*, 3. utgave, Oslo, 2021

Hans Jacob Bull, *Forsikringsrett*, Oslo, 2008 (s. 485)

Helland, Ingvill, Koch, Sören, Tübingen, Mohr Siebeck, *Nordic and Germanic legal methods: contributions to a dialogue between different cultures, with a main focus on Norway and Germany*, 2014

Hov, Jo; Høgberg, Alf Petter, *Obligasjonsrett*, 2, utgave, Oslo, 2017

Huber, Anton, *Die Haftung des Geschäftsherrn für schuldlos erlittene Schäden des Geschäftsführers beim Auftrag und bei der berechtigten Geschäftsführung ohne Auftrag*, München, 1965

Håstad, Torgny, *Tjänster utan uppdrag*, Stockholm, 1973

Koch, *Unaufgeforderte Hilfeleistung in Notsituationen*, Frankfurt am Main, 2011

Koch, Sören; Sunde, Jørn Øyrehagen, *Comparing legal cultures*, 2nd edition, Bergen, 2020

Kötz, Hein; Zweigert, Konrad, *Introduction to comparative law, 3rd edition*, New York, 1998

Lasse, Jul, *Handlinger paa fremmed formuerettsområde*, København, 1880

Ladstätter, Isabella, *Benevolent Intervention in another's affairs in Draft Common Frame of Reference – Die Geschäftsführung ohne Auftrag im Rechtsvergleich*, Wien, 2011

Leist, Burkard Wilhelm, *Das erlaubte ungerufene Eingreifen in fremde Vermögensangelegenheiten*, Jena, 1855

Partsch, Josef, *Studien zur Negotiorum Gestio I.*, Heidelberg, 1913

Sunde, Jørn Øyrehagen, *Spectum legale: rettspegelen: ein introduksjon til den norske rettskulturen si historie i eit europeisk perspektiv*, Bergen, 2015

Vicente, Dário Moura, *Comparative law of obligations*, 2021

von Bar, Christian, *Benevolent Intervention in Another's Affairs*, Oxford, 2006

Winfield, P., *The law of quasi-contracts*, London, 1952

Wollschläger, Christian, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag -Theorie und Rechtsprechung*, Berlin, 1976

Annen litteratur:

Rechtsinstitut. (2022). *Educalingo*. Tilgjengelig fra: <https://educalingo.com/en/dic-de/rechtsinstitut> (lest 21.03.2022)

Gerhardsen, Christine, *Negotiorum gestio – i formueretten*, Tromsø. 2012

Helland, Ingvill, Koch, Sören, Tübingen, Mohr Siebeck, *Nordic and Germanic legal methods: contributions to a dialogue between different cultures, with a main focus on Norway and Germany*, 2014

Jonsson, A. (2022). «Swedish Legal Culture», in *Springer Handbook on Legal Cultures*. Springer (forthcoming).

Koch, Sören, *Det erstatningsrettslige skadebegrepet – en sammenligning mellom tysk og norsk rett*, publikasjon tidsskrift for erstatningsrett, forsikringsrett og velferdsrett s. 250-281

Koch, Sören; Sunde, Jørn Øyrehaugen, *Hva er rettskulturell kunnskap – og hvorfor jurister trenger det*, Juridika Innsikt, 2020

Magaud, Nadine, «Die Vorteile der Anwendung schweizerischen Rechts bei verborgenen Mängeln im Recht der internationalen Warenkaufverträge“, *R&W Datenbank*:
<https://online.ruw.de/suche/riw/Die-Vorteil-der-Anwend-schweizer-Rechts-bei-verborg-462d7c0a63d97d42ff7226e63cebb683> (lest 23.04.2022)

Menning, Daniel, «Teure Bergrettung», *SRF*, 26.11.2019:
<https://www.srf.ch/news/schweiz/teure-bergrettung-wanderin-bleibt-auf-rettungskosten-mit-helikopter-sitzen> (lest 19.03.2022)

Meyer, *Fra Årsak til ansvar*, Oslo, 2021